

יוצא לאור לפרשת בא הי' תהא שנת פלאות דגולות
(מספר 15)

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בעניני גאולה ומשיח

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ושתים לבריאה
הי' תהא שנת נפלאות בכל
שנת הצדי"ק לכ"ק אדמו"ר שליט"א

לעילוי נשמת
הרב התמים
ר' יוסף משה ע"ה
בן
הרה"ח אלחנן דובער הי"ד
מאראזאוו
סיכן עצמו
לנהל ישיבת תו"ת
תחת נשיאות
כ"ק אדמו"ר הרי"ץ
במחותרת בקותאייס גרוזי'
והשיג לחם לרעבים
נפטר
ח' שבט
ה'תשע"א
ת. נ. צ. ב. ה.

(מנוסח המצבה)

*

נדפס ע"י משפחתו שיחיו

היי שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner
In Spreading *Inyonei Moshiach U'geula!!!*
To Dedicate This Publication
In Honor Of Your Family Or A Loved One
For More Info. Call:
(718) 753-6844 or (323) 934-7095
or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:
<http://www.torah4blind.org>
TO DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

ההילולא ישלים וימלא גם מה שנחסר בהתפשטות והפצת המעינות בגלל המניעה ועיכוב בכח הדיבור דבעל ההילולא, הן ע"י לימודו לעצמו **בדיבור** והן בהפצת המעינות חוצה לאחרים.

מפתח ותוכן

פרשת בא

- א. התכללות גאולת מצרים והגאולה העתידה 4
הטעם שבפסח מצרים הי' אפשר לקיים מצות אכילת מצה גם במצה עשירה, אבל הי' צ"ל מצה "שיכולה לבוא לידי חימוץ"; מצה עשירה ולחם עוני בעבודה רוחנית

פרשת בא - יו"ד שבט

- ב. שלימות הגילוי ד"בא אל פרעה" - בדורנו זה, דור הגאולה 11
הקשר ד"בא אל פרעה" לגאולה וליציאת מצרים, והקשר ליו"ד שבט ובעל ההילולא; עבודת בעל ההילולא מתוך שמחה אף שהי' בעל יסורים, ובעיקר שהי' (בשנים האחרונות) כבד פה עד שגם הרופא שאל איך אפשר להיות דבר כזה; קביעות יום ההילולא ביום ד' שבו נתלו המאורות והחידוש בעבודת דור התשיעי; ההוראה מהאמור: זמן זה הוא "העכסטע צייט" (שבזה מרומו תוכן הגאולה - החיבור ד"העכסטע" ו"צייט") להגאולה

יו"ד שבט

- ג. "בריש גלי" - רמז לרשב"י, האריז"ל, הבעש"ט ואדמו"ר הרי"צ 16

פרשת בא - בשלח

- ד. מעלת נשי ובנות ישראל תחינה בדורנו זה 20
מעלת עבודת נשי ובנות ישראל הנלמדת מפ' בא ופ' בשלח, ובקשר לשמחת הגאולה העתידה

הוספה / בשורת הגאולה

- ה. משיחות ש"פ בא, ד' שבט ה'תנש"א 30
נמצאים בסמיכות ממש להגאולה, "הגיע זמן גאולתכם", שלכן עמדו הכן כולכם לקבלת פני משיח, כולל ובמיוחד ע"י ההוספה בעניני תומ"צ; חיזוק האמונה והבטחון והצפי' לגאולה

Reprinted with permission of:
"Vaad L'Hafotzas Sichos"

by:

Moshiach Awareness Center,

a Project of:

Enlightenment For The Blind, Inc.
602 North Orange Drive.
Los Angeles, CA 90036

Tel.: (323) 934-7095

Fax: (323) 934-7092

<http://www.torah4blind.org>

e-mail: yys@torah4blind.org

Rabbi Yosef Y. Shagalov,
Executive Director

Printed in the U.S.A.

ו. משיחות יום ד' פ' בא, ג' שבט, ו' שבט, ו' שבט ה'תשנ"ב.....31

חידוש דורנו לגבי כל הדורות שלפנ"ז; עומדים "הכן כולכם" להגאולה, וגם אוה"ע עומדים "הכן כולכם"; נשמות בגופים בלי שום הפסק כלל באים תיכף להגאולה; "כלו כל הקיצין" וכבר סיימו הכל, די גאולה האט שוין פון לאנג געדארפט קומען; הגאולה צריכה לבוא תיכף ומיד; עס איז די העכסטע צייט אויף דער גאולה; עיניהם הרוחניים של בני"ו רואים כבר את הגאולה, וצריך להיות הפתיחה דעינים הגשמיים שגם הם יראו את הגאולה בגלוי לעיני בשר בזמננו זה; לימוד תורתנו של בעל ההילולא **בדיבור**

חדשה מאתי תצא"⁶.

. . . רואים בפועל (כמדובר כמ"פ לאחרונה) שאומות העולם בכו"כ מדינות מסייעים לבנ"י בעבודתם (ע"ד ויותר מכפי שהי' ביציאת מצרים), עד שגם במדינה ההיא שהיתה סגורה ומסוגרת ריבוי שנים, ולא נתנו ליהודים לצאת ממנה ולא איפשרו להם לקיים תומ"צ בשלימות וכו' – הרי לאחרונה נשתנתה מן הקצה אל הקצה, וכעת לא זו בלבד שמאפשרים ליהודים להתנהג כרצונם, ומאפשרים להם לצאת משם, אלא עוד יותר – מסייעים להם בכך.

עד שרואים כיום בפועל, שנוסף לזה שבנ"י עומדים "הכן כולכם" לגאולה, גם אוה"ע עומדים "הכן כולכם" שבנ"י יצאו כבר מהגלות וילכו לארץ ישראל בגאולה האמיתית והשלימה,

ונשמות בגופים בלי שום הפסק כלל, באים מיד לתכלית השלימות ד"בא אל פרעה" בגאולה האמיתית והשלימה, שלימות הגילוי ד"אתפריעו כל נהורין", "והי' לך הוי' לאור עולם"⁷.

. . . דובר כמ"פ, שכבר "כלו כל הקיצין"⁸ וכבר סיימו הכל, והגאולה היתה צריכה לבוא כבר מזמן, ומפני טעמים שאינם מובנים כלל וכלל עדיין לא באה.

מזה מובן, שעכ"פ כעת, צריכה הגאולה לבוא תיכף ומיד ממש. ובלשון העולם: זהו הזמן הכי נעלה ("העכסטע צייט") לגאולה האמיתית והשלימה!

. . . ברוחניות העינים (עד לדרגות "הכי נעלות") יש כבר שלימות העינים עד גם לשלימות דגאולה (רוחנית), העיניים הרוחניות של יהודי רואים כבר את הגאולה; כעת צריך רק לפתוח את העינים הגשמיות, שגם הם יראו את הגאולה כפי שהיא בגלוי לעיני בשר בזמן הזה . . .

ובנוגע לפועל . . . כל אחד יקבל על עצמו שהלימוד בתורתנו של בעל

בא

התכללות גאולת מצרים והגאולה העתידה

א. בנוגע לצייווי „ואכלו גו' בלילה הזה גו' ומצות גו'” – שבליל ט”ו ניסן, בעודם במצרים, היו בני צריכים לאכול מצה – מצינו דבר פלא, לכאורה:

בצייווי על אכילת מצות לדורות (בפ' ראה) נאמר בתורה „שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני כי בחפזן יצאת מארץ מצרים”, ומזה לומדים שהמצה צריכה להיות „לחם עוני” דוקא – ולא מצה עשירה; ומזה שבפסח מצרים, בפרשתנו, לא נזכר „לחם עוני”, משמע, שבמצרים יכלו בני ישראל לצאת ידי חובת אכילת מצה גם במצה עשירה.⁵

1) פרשתנו יב, ת. וראה שם, יח.
2) טו, ג.

3) פסחים לה, א. שם לו, א. רמב”ם הל' חו”מ פ”ה ה”כ. פ”ו ה”ה. תושו”ע או”ח סת”ב ס”א. שו”ע אדה”ו שם ס”א, ס”ו. סתנ”ד ס”ד.

4) כי אף את”ל שהצייווי דלחם עוני נאמר בסני (ראה חגיגה ו, ריש ע”ב ושו”ג). ועוד – הרי מובן שצייווי זה (וכל הצייוויים) דפ’ ראה כו’ לא נאמרו לפני הדיבור – במצרים.

5) ולדעת המהר”ל (גבורות ה’ פמ”ח) גם בפסח דורות – ב’ הצייוויים [בערב תאכלו מצות] „ולחם עוני” הם ב’ מצות. ומי שיש לו רק מצה עשירה [שיש בה גם מים ויכולה לבא לידי חימוץ] יאכלנה בליל פסח לקיים עכ”פ מצות בערב תאכלו מצות, אף שלא יקיים מצות לחם עוני (וכ”כ בב”ח לטאו”ח סתע”א. וראה אלי” רבה שם סק”ח. פמ”ג שם א”א סק”ה).

אבל במג”א (שם סק”ח. וכ”ה בח”י שם סק”ה סת”ב סק”ב) לא ס”ל כן. וכ”ה להלכה בשו”ע אדה”ו סתנ”ה סל”ג. סתע”א ס”ד-ה*.

* לכאורה הרי אפשר לדחוק, שכונתו במש”ש משיחות אחש”פ וש”פ שמיני תשכ”ו. נדפס בלקו”ש חט”ז שיחה ד’ לפ’ בא

עפ”ז מובן, דאע”פ שבפסח דורות המצה צריכה להיות „לחם עוני” דוקא, הרי בגאולת מצרים עצמה היה מקום למצה עשירה; אלא שבוה גופא – לא בעת היציאה ממצרים (שאו אכלו בני” „לחם עוני”⁶). אלא לפני היציאה ממצרים (וכהכנה לזה).

6) ראה גבורות ה’ (פנ”א) דמש”נ בהגדה „לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים”, הכוונה בזה* להמצות שאכלו בעת

(סעיף ד’) „מצה עשירה דהיינו שעירב בה מי פירות” היא לעיסה שנילושה רק במי פירות (בלי מים), שאז גם להמהר”ל מותר לאכלה בערב פסח מפני שאינה יכולה לבוא לידי חימוץ, אבל אינו, כי

[נוסף לזה שא”כ: (א) הול”ל „היינו שנילושה במי פירות” ולא „שעירב בה מי פירות” (שמשמע שיש בה גם מים), ובפרט שמשנה מלשון הטור (וכדיוק הבי”ח) שם „שנילושה כו’” (אבל ראה לשון אדה”ו בס’ תמד ס”ב: שנילושה כו’ – ואולי לא רצה לשנות שם מלשון הטור, וסמך על מה שיפרש במקומו בס’ תנעא (שמציין שם) „דהיינו שעירב כו’”]. (ב) ועיקר: לא הו”ל להזכיר כלל התיבות „מצה עשירה” (שהרי הטעם שמוותר לאכלה הוא (לא מפני שהיא „מצה עשירה”, כ”א) מפני שאינה יכולה לבוא לידי חימוץ]. אלא שבוה י”ל דקאי על ריש סימנא, שהוא לשון הרא”ש, טור וכו’ (ובלאה”כ צ”ל כן – לתרץ כפל הלשון: עשירה, דהיינו כו’)]

ממ”ש בסעיף ה’ „ואסור לאכלה בערב פסח” מוכח שקאי במצה שיש בה גם מים, ומסעיף זה נלמד על הקודמו (אף שבדוחק י”ל – דלצדדן קתני).

ובכל אופן – הרי מפורש בסיומן תנה סל”ג: קמח ומים (עיי”ש).

(* וידועה השקו”ש והפירושים בזה – כו”כ מהם הובאו בתו”ש מילואים לכו”כ כב סימן ה’ פרק א’. וראה לקמן הערה 39.

דערפון איז מובן, אז עכ”פ איצטער, דארף די גאולה קומען תיכף ומיד ממש. ובלשון העולם: ס’איז די העכסטע צייט אויף דער גאולה האמיתית והשלימה!

. . . ברוחניות הענינים (ביז אין די „העכסטע” דרגות) האָט מען שוין שלימות הענינים ביז אויך די שלימות פון גאולה (רוחנית), די עיניים רוחניים פון אַ אידן זעען שוין די גאולה; איצטער דארף זיין די פתיחה פון די עיניים גשמיים, אז אויך זיי זאָלן זען די גאולה ווי זי איז בגלוי לעיני בשר אין דעם איצטיקן צייט . . .

ובנוגע לפועל . . . יעדערער זאָל אויף זיך אָננעמען אז זיין לימוד בתורתו פון דעם בעל ההילולא זאָל אויך משלים וממלא זיין דאָס וואָס האָט געפעלט אין דער התפשטות והפצת המעינות צוליב דער מניעה ועיכוב בכח הדיבור פון דעם בעל ההילולא, סיי דורך דעם אייגענעם לימוד בדיבור און סיי אין הפצת המעינות חוצה צו אַנדערער.

(משיחות יום ד’ פ’ בא, ג’ שבט, וש”פ בא, ו’ שבט תשנ”ב)

החידוש דדורנו – הדור התשיעי לגבי כל הדורות שלפני זה, עד לדור שלפנ”ז (דור השמיני): מכיון שהגאולה לא באה אז בפועל, ה”בא אל פרעה” (הגילוי ד”אתפריעו כל נהורין”¹ למטה) לא ה’ בתכלית השלימות כנשמה בגוף בריא (היתה הסתלקות הנשמה מן הגוף, וגם הנשמה בגוף היתה במצב ש”הדיבור הוא בגלות” וכו’); משא”כ בדורנו זה – הדור האחרון לגלות והדור הראשון לגאולה – נעשה תומ”י „נתלו המאורות”, שלא זו בלבד שלא חסר ח”ו במאורות הגדולים דגילוי תושב”כ ותושבע”פ², אלא אדרבה – נוספת בזה שלימות נעלית יותר [לא באופן ד”כבד פה מאורייתא שבע”פ וכבד לשון מאורייתא שבכתב”³, להיותו למעלה מזה], באופן שכנשמות בגופים מקבלים בפנימיות „אתפריעו כל נהורין” ש”נתלו” עתה, עי”ז שמישיח צדקנו בא מיד, „שלח נא ביד תשלח”⁴, וילמד תורה את כל העם כולו⁵, עד „תורה

מזה], באופן אֶז אֶלס נשמות בגופים נעמט מען אויף בפנימיות „אתפריעו כל נהורין“ וואָס „נתלו“ איצטער, דורך דעם וואָס עס קומט גלייך משיח צדקנו, „שלח נא ביד תשלח“⁴, וילמד תורה את כל העם כולו⁵, ביו „תורה חדשה מאתי תצא“⁶.

. . . מ'זעט בפועל (ווי גערעדט כמ"פ לאחרונה) ווי די אומות העולם בכו"כ מדינות זיינען מסייע אידן אין זייער עבודה (ע"ד און נאָכמער ווי ס'איז געווען באַ יציאת מצרים), ביז אַז אויך מדינה ההיא וועלכע איז געווען סגורה ומסוגרת אַ ריבוי שנים, און מ'האָט פון דאָרט ניט אַרויסגעלאָזט אידן און זיי ניט דערלאָזט צו מקיים זיין תומ"צ בשלימות וכו' – איז לאחרונה נשתנה געוואָרן מן הקצה אל הקצה, און איצטער איז ניט נאָר וואָס מ'לאָזט אידן זיך פירן דאָרט ווי ביי זיי קומט אויס, און מ'לאָזט זיי פון דאָרט אַרויספאָרן, נאָר נאָכמער – מ'איז זיי דערצו מסייע.

ביז אַז מ'זעט היינט בפועל אַז נוסף לזה וואָס אידן זיינען „הכן כולכם“ צו דער גאולה, שטייען אויך די אוה"ע „הכן כולכם“ אַז אידן זאָלן שוין אַרויסגיין פון גלות און גיין אין ארץ ישראל בגאולה האמיתית והשלימה,

און נשמות בגופים בלי שום הפסק כלל, קומט מען גלייך צו תכלית השלימות פון „בא אל פרעה“ בגאולה האמיתית והשלימה, די שלימות הגילוי פון „אתפריעו כל נהורין“, „והי' לך הוי' לאור עולם“⁷.

. . . מ'האָט גערעדט כמ"פ, אַז ס'איז שוין „כלו כל הקיצין“⁸ און מ'האָט שוין אַלץ פאַרענדיקט, און די גאולה האָט שוין פון לאַנג געדאַרפט קומען, און מפני טעמים שאינם מובנים כלל וכלל איז זי נאָך ניט געקומען.

(4) שמות ד, יג.

(5) ראה רמב"ם ה' תשובה פ"ט ה"ב. לקו"ת צו יז, א ואילך. ובכ"מ.

(6) ישעי' נא, ד. ויק"ר פי"ג, ג.

(7) ישעי' ס, יט.

(8) סנהדרין צז, ב.

ב. פסח מצרים הוא המקור והשורש לפסח (ומצה של) דורות – ומכאן שענין הנ"ל בפסח מצרים (שכהכנה ליציאת מצרים יש נתינת מקום גם למצה עשירה), צריך להיות (דוגמתו) גם בפסח דורות:

איתא במרדכי, ש"בזמן שבת המקדש קיים היו עושין כל הסדר אחר הסעודה ולא היו אוכלין מצת מצוה אלא לאחר שמלאו כריסן כו"ו¹ ובימיהם היו אוכלין מצה עשירה על סעודתן⁸ (כדי שברכת המוציא של הסעודה לא תחול על המצה שבה יקיימו אחר כך – בעת הסדר – את מצות אכילת מצה⁹).

כעין זה מצינו גם בזמן הזה (אע"פ שעריכת הסדר היא לפני הסעודה): הדין הוא, שערב פסח (קודם שעה עשירית), הגם שאסור לאכול מצה¹⁰, אעפ"כ „מותר לאכול מצה עשירה“¹¹. ויש לומר, שזה גופא שהשולחן-ערוך (תורה) מתיר לכתחלה בפשטות¹²

יציאתם ממצרים, עיי"ש. ובאה"ת רד"ה הא לחמא (ויקרא כרך ב ע' תנג) דהמצה שנק' לחם עוני היינו מה שאכלו כשיצאו ממצרים (אבל עיי"ש בסוף המאמר), ומכיון שלחם עוני שולל מצה עשירה, הרי מובן, שלא אכלו אז מצה עשירה.

(7) סוף פסחים בדיני הסדר בשם רבינו מאיר. ופליג בוה על הרמב"ם ה' חו"מ פ"ה. (8) שם בסוף המס' (ק"ט, ב).

(9) ראה פסחים קטו, רע"א (לענין מרור).

(10) ירושלמי פסחים ר"פ ערבי פסחים (הובא בתור"ה לא יאכל – פסחים צט, ב). רמב"ם ה' חו"מ ספ"ו. טושו"ע או"ח סתע"א ס"ב. שו"ע אדה"ז שם ס"ד.

(11) טושו"ע שם. שו"ע אדה"ז זשם.

(12) ראה תור"ה לא יאכל שם (בסופו): אבל מצה עשירה שריא וכן ה' נוהג ר"ת. הג"מ ה' חו"מ ספ"ו. ועוד.

לאכול מצה עשירה, מוכיח, שבערב פסח (כאשר עושים את ההכנות לפסח ויציאת מצרים) נותנת התורה מקום למצה עשירה.

ג. בציווי על אכילת לחם עוני (הנ"ל), מבאר הכתוב את טעם הציווי – „כי בחפזון יצאת מארץ מצרים“ (ובמילא – „לא הספיק בצק להחמיץ“¹³);

וכיון ש"לחם עוני" שולל לא רק חמץ¹⁴ אלא גם מצה עשירה (כנ"ל), מסתבר, ש"כי בחפזון יצאת גו"ו" מהווה נתינת טעם גם לכך שאי אפשר לצאת י"ח במצה עשירה.

וצריך להבין: במה ה"בחפזון יצאת גו"ו" הוא טעם לכך שאין יוצאים י"ח במצה עשירה?

ד. מפסוק זה עצמו (מתחלתו) – „לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות גו"ו" – לומדים¹⁵ שאפשר לצאת י"ח מצה רק ב"דברים הבאים לידי חימוץ“.

[והשייכות והטעם ד"כי בחפזון יצאת גו"ו" לדין זה – יש לבאר בפשטות: מאחר שהבצק דפסח מצרים היה יכול להיות חמץ ורק בגלל ה"חפזון" „לא הספיק“ . . . להחמיץ" – לכן גם המצה שאוכלים זכר ליציאת מצרים צריכה להיות מ"דברים הבאים לידי חימוץ", ומוכרחת להיות¹⁶ סיבה למנוע זאת,

(13) רש"י עה"פ.

(14) ראה ריטב"א להגש"פ פ"י הא לחמא. גבורות ה' רפנ"א. ועוד.

(15) פסחים לה, א. רמב"ם שם פ"ו ה"ד. שו"ע

אדה"ז או"ח ר"ס תנג.

(16) וכמש"נ ושמתם את המצות. וראה שו"ע

אדה"ז חו"מ סתנ"ג, ס"ד. וראה לקמן בפנים ובהערה 20.

. . . השייכות דמאורעות אלה לבנ"י היא – הידיעה ש"הגיע זמן גאולתכם", שלכן, עמדו הכן כולכם לקבלת פני משיח צדקנו, כולל ובמיוחד ע"י ההוספה בעניני תומ"צ, אשר, ע"י "מצוה אחת, הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וגרם לו ולהם תשועה והצלה"⁶.

(משיחות ש"פ בא, ד' שבט תנש"א)

(6 רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ד.

סא.

דער חידוש פון אונזער דור – דער דור התשיעי לגבי כל הדורות שלפני זה, ביז אויך בדור שלפנ"ו (דור השמיני): וויבאלד אז די גאולה איז דעמולט ניט געקומען בפועל, איז דער "בא אל פרעה" (דער גילוי פון "אתפריעו כל נהורין"¹ למטה) ניט געווען בתכלית השלימות אלס נשמה בגוף בריא (ס'איז געווען די הסתלקות הנשמה מן הגוף, און אויך די נשמה בגוף איז געווען במצב אז דער "הדיבור הוא בגלות" וכו'); משא"כ בדורנו זה – דער דור האחרון פון גלות ודור הראשון פון גאולה – ווערט תומ"י "נתלו המאורות", אז ניט נאָר וואָס עס פעלט ניט ח"ו אין די מאורות הגדולים פון גילוי תושב"כ און תושבע"פ², נאָר אדרבה – עס קומט צו נאָך אַ העכערע שלימות בזה [ניט באופן פון "כבד פה מאורייתא שבע"פ וכבד לשון מאורייתא שבכתב"³, זייענדיק למעלה

(1) זח"א רי, א.

(2) ראה של"ה בהקדמתו טז, סע"א. מס' שבועות שלו קצא, א. וראה לקו"ת שה"ש יא, ד. אוה"ת בראשית יד, א. לו, סע"ב. במדבר ע' מו. מג"א (בהוצאת תש"נ – ע' קמט). נ"ך ע' ריו. ועוד. וראה לקו"ש ח"ל ע' 10 ואילך.

(3) זח"ג כה, רע"א.

אע"פ שבפסח מצרים היה אפשר לצאת י"ח אכילת מצה במצה עשירה – אבל היא היתה צריכה להיות מצה כזו ש"צריכה שימור" [לדוגמא: ע"י עירוב מים עם המי פרות, שאז העיסה באה לידי חימוץ, ואדרבה – ממהרת להחמיץ¹].

ה. הביאור בכל זה (בפנימיות הענינים) יובן על-פי ביאור החילוק בין "לחם עוני" ומצה עשירה בעבודה:

"לחם עוני" הוא מבצק שיש בו רק קמח ומים – והרי במים אין (ואין הם נותנים) טעם, ואילו מצה עשירה היא מעיסה שנלושה ביין, שמן, דבש² (או מי פירות אחרים³), הנותנים טעם בעיסה.

והענין בעבודה⁴: "לחם עוני" הוא העבודה דקבלת עול (ללא "טעם" ו"געשמאק"): הגם שאין לו כל הסברה

צריכה להיות שמירה מחימוץ, זכר ליציאת מצרים – לפרט זה של "בפחזון יצאת גוי"⁵.

וכיון שעל שני הדינים – (א) מצה עשירה, (ב) דברים שאין באים לידי חימוץ – אומר הפסוק טעם שוה ("כי בחפזון יצאת גוי"), מובן, שלשני סוגי מצה הנ"ל, יש בכללות את אותו החסרון לגבי היציאה ידי חיוב אכילת מצה.

לאורך גיסא, מצינו, שאע"פ שדין מצה עשירה נאמר רק בפסח דורות (כנ"ל סעיף א), הרי גם בפסח מצרים כבר הי' (כללות ה)דין שהמצה דליל פסח צריכה להיות (מבצק כזה ש), יכולה לבוא לידי חימוץ⁶ – וכפי שלומדים (בירושלמי¹⁸) מהפסוקי¹⁹ "ושמרתם את המצות", שיוצאים י"ח רק ב"מצה שצריכה שימור"²⁰. כלומר:

(17) לשון אדה"ו שו"ע תס"ב סוס"א. – והיינו, לא רק שהדגן צ"ל "מדברים הבאים לידי חימוץ" (שזה נלמד מ"לא תאכל עליו גוי" כנ"ל בפנים), אלא שגם העיסה צ"ל – זו שיכולה לבוא לידי חימוץ וצריכה שימור¹⁸, כמשנת בארוכה בהגש"פ עם לקוטי טעמים מנהגים וביאורים (קה"ת תשמ"ו) ע' שצו ואילך (וש"נ).

(18) פסחים פ"ב ה"ד.

(19) פרשתנו יב, יז (היינו שנצטוו ע"ז עוד בהיותם במצרים).

(20) עיין רמב"ן במלחמת ה' פסחים פ"ב (לו, א). וראה מ"מ הל' תומ"מ פ"ו ה"ה (הובא בבי"ט לטאו"ח תס"ב ד"ה ומ"ש ואם לש). שו"ע אדה"ו הנ"ל. וראה בארוכה שו"ת צ"צ חאו"ח סני"ז אות ב'.

(* ומ"מ צריך גם הלימוד ד"לא תאכל גוי" – שאין יוצאין במצה של טבל אף שצריכה שימור – ראה הגש"פ הנ"ל שם. ועוד ר"ל. ואכ"מ.

הוספה בשורת הגאולה

יד.

והדגשה יתירה בנוגע להכנה להגאולה ע"י חיזוק האמונה והבטחון והצפי' לגאולה, "אחכה לו בכל יום שיבוא"¹ – כלשון בעל ההילולא:² עמדו הכן כולכם לקבל פני משיח צדקנו.

ובפרט בשנה זו, "הי' תהא שנת נפלאות אראנו", ולאחרי שכבר ראו נסים ונפלאות בתקופה האחרונה, כולל ובמיוחד – יציאתם של רבים מישראל ממדינה ההיא לארץ ישראל, ועי"ז גם קירובם ליהדות תורה ומצוותי', שענין זה הוא מעין ודוגמא והכנה קרובה לקיום היעוד³ "קהל גדול ישובו הנה".

ובזה ניתוסף עוד יותר בימים האחרונים ממש:

המאורעות דימים האחרונים בהענין ד"מלכיות מתגרות זו בזו" מדגישים שנמצאים בסמיכות ממש להגאולה, כמבואר במדרשי חז"ל⁴ שענין זה הוא מסימני הגאולה.

ובלשון המדרש⁵ "שנה שמלך המשיח נגלה בו . . . מלך פרס מתגרה במלך ערבי . . . וכל אומות העולם מתרעשין ומתבהלין . . . ואומר להם (הקב"ה לישראל) בני אל תתייראו, כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם . . . הגיע זמן גאולתכם".

. . . ובנוגע לפעולותיהם של שונאי ישראל שמנסים לפגוע ח"ו – אין בהם ממש, ולא יעלה הדבר בידם,

(1) עיקר הי"ב מי"ג עיקרים.

(2) "היום יום" ט"ו טבת. ובכ"מ.

(3) ירמ' לא, ז.

(4) בר' פמ"ב, ד. מדרש לקח טוב לך לך יד, א.

(5) יל"ש ישעי' רמז תצט.

לקוטי

בא

שיחות

בשכלו ונבמילא) כל "טעם" בעניני אלוקות, אעפ"כ הוא עובד את הקב"ה בקבלת עול; ואילו "מצה עשירה" היא העבודה מצד טעם ודעת, עבודה שיש בה "טעם" ו"געשמאק".

כאשר עבודתו של יהודי היא רק מצד קבלת עול ללא ה"טעם" שבא משכל ומדות, הרי הוא במצב שמצד שכל ומדות יש נתינת מקום לנהוג אחרת, נתינת מקום לרע, אלא שבכוח הקבלת עול הוא כופה את הרע (אתכפיא) ועובד את הוי'; אך כאשר העבודה היא מצד טעם ודעת (ובשלימותה), אזי השכל והמדות שוללים את האפשרות לעשות היפך רצון העליון ואין מציאות של רע (אתהפכא).

וזהו הקשר בין שני סוגי המצה [א) מצה עשירה (ב) מצה מדברים שאין באים לידי חימוץ] – כי, בפנימיות הענינים, פרט אחד הוא תוצאה מזולתו: עבודה באופן ד"מצה עשירה" (בשלימותה) – מצד שכל ומדות – שוללת בדרך ממילא את האפשרות לחימוץ ורע²⁵ [כמצה עשירה כפשוטה (שע"ד הרגיל²⁶) איננה יכולה לבוא לידי חימוץ];

דוקא (העבודה ד), "לחם עוני" – קבלת עול – גותנת מקום לחמץ ורע (יכול לבוא לידי חימוץ), אלא שכופים את הרע ומונעים אותו מלבוא

(25) ראה תו"א ס"פ ויקהל (ועד"ז – בשאר המקומות דלעיל הערה הקודמת): מצה עשירה . . . שאינה באה לידי חימוץ כלל.

(26) דכשאין מערבין בה מים – מי פירות (לבד) אין מחמיצין (פסחים לה, ריש ע"ב. וש"נ. רמב"ם הל' חו"מ פ"ה ה"ב. טוש"ע (ושו"ע אדה"ז) ס"י תסב).

(27) בשלח יד, ה.

(28) תניא פל"א.

(29) ישעי' נב, יב. וראה המשך וככה דלקמן

הערה 31.

(30) זכרי' יג, ב.

(31) ראה בענין דה"חפזון" – לקו"ת אמור לה, ב. במדבר א, ג. ובארוכה – אוה"ת בא ע' רצא ואילך. וככה תרל"ז בתחילתו, שם פק"ט. ד"ה כי בחפזון תשי" (והמשכו). ועוד.

(32) ראה עד"ז אוה"ת סד"ה הא לחמא הנ"ל.

שבחם עוני (וכך גם - בגאולת מצרים) יש יתרון לגבי מצה עשירה (והגאולה דלעתיד לבוא):

אע"פ³³ שבאתהפכא (מצה עשירה) הרע בטל לגמרי, הרי באתכפיא יש מעלה שדוקא עבודה זו קשורה ביגיעת האדם, ללחום במנגד ולכפות את הרע.

בסגנון אחר: ענינה של אתהפכא הוא ביטוי לכך שהאדם נעשה מיוחד עם אלוקות ע"ז שמזכך את עצמו עד כדי כך שהמציאות שלו לא משאירה נתינת מקום לרע; ואילו באתכפיא בא לידי ביטוי הביטול וההכנעה לאלקות - למרות שמצד השכל והמדות שלו יש מקום לרע, הוא כופה את עצמו, עושה היפך הנדרש מצד המציאות שלו, ומקיים את רצון העליון.

וזהו אחד הביאורים לכך שגם בגאולה העתידה יהי זכר ליציאת מצרים³⁴ - כי תכלית הכוונה היא שיהיו שתי המעלות: גם כשעומדים במדרגת אתהפכא - זיכוך מציאות האדם בתכלית עד שאין נתינת מקום לרע כלל - תהיה המעלה דאתכפיא³⁵ (גאולת מצרים), ביטול האדם, שבא לידי ביטוי בעבודה ויגיעה.

ה. אדמו"ר הזקן מבאר בתורה אור³⁶ שמ"ש בגאולת מצרים, ואנכי

(33) ראה בכ"ז במקומות שנשמנו בהערה 24.

(34) משנה ברכות ס"א. ונאמר, "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" (מ"כה ז, טו), "כאשר היתה לישראל ביום עלותו מארץ מצרים" (ישעי' יא, טו).

(35) ראה סד"ה כימי צאתך תש"ח: בחפזון יצאת למען תזכר כו', ועד"מ ענג המלך בנצחון דוקא . . כד אתכפיא סט"א כו'.

(36) ר"פ שמות.

(ברגעי הגלות האחרונים) בהשירה¹¹⁰ ובתופים ובמחולות, על בוא הגאולה האמיתית והשלימה!

ובפרטיות יותר: ביחד עם התפלה, הבקשה והדרישה מהקב"ה שיביא את הגאולה תיכף ומיד ממש, שהיא מתוך רגש של צער ומרירות ("מרים על שם המירור") על אריכות הגלות, שבאה לידי ביטוי בהצעקה מקרב ולב עמוק "עד מתי, עד מתי, עד מתי!"... חדרות הן (גם ובעיקר) ברגש השמחה, ושמחה גדולה ביותר שבאה לידי ביטוי בהשירה, מצד גודל הבטחון ש"הנה זה

(המלך המשיח) בא"י¹¹¹, וכבר בא! ועוד והוא העיקר - שתיכף ומיד ממש שרים כל בני"י, האנשים והנשים והטף, את השירה העשירית דלעתיד לבוא, שתהי' בלשון זכר ("כל השירות כולן קרואות בלשון זכר"), כשם שהנקבה יולדת כך התשועות שעברו הי' אחריהם שעבוד, אבל התשועה העתידה להיות אין אחרי' שעבוד לכך קרואה בלשון זכר", "שירו לה' שיר

דדש"¹¹².

(111) שה"ש ב, ח ובשהש"ר עה"פ.

(112) מכילתא בשלח טו, א. וראה בארוכה שה"ש תשנ"ב ח"א ע' 316 (לקמן ע' 125) ואילך.

(110) בתכלית הצניעות, כמוכן, כהלימוד מדבורה (כנ"ל ס"ו).

(ולנצחו).

ולכן, עוד לפני התחלת גאולת מצרים, כבר היה הדיבור וההודעה על שתי העליות - "אעלך גם עלה" - גם הגאולה העתידה.

ט. ענין זה, שמזכירין גאולה העתידה בגאולת מצרים, אין כוונתו רק להודיע דבר שיהי' בעתיד, אלא יש בזה גם נתינת כוח להוריד ולהביא את הענין בעבודת האדם בהווה - שמיד בתחילת העבודה (גלות מצרים) יהי' "מעין" גאולה העתידה.

ולכאורה יש לתמוה: כיון שעדיין עומדים בתחילת העבודה והרע עדיין בתקפו - איך יכול להיות (אפילו) "מעין" גאולה העתידה, שענינה

(37) ויגש מו, ד. ובתו"א הנ"ל: וכן בשמות ג' פסוק י"ד א"ל ענין הגאולה האחרונה כו'.

(38) דחשיב מעשה (ב"ר פמ"ד, כב. ועוד).

זרען בחיים אף הן בחיים¹⁰⁰, ועוד ועיקר, שכיון שבכותן של נשים צדקניות שבדורנו באה הגאולה האמיתית והשלימה, אזי „הן בחיים” (גם ובעיקר) כפשוטו ממש, ובפרט שצדיקים וצדקניות קמים לתחיית¹⁰¹ (הקיצו ורננו¹⁰² שוכני עפר”) מיד¹⁰³.

ובהדגשה יתירה בשנה זו – ה'תשנ"ב, ר"ת – ההולך ומתפרסם יותר ויותר – ה' תהי' שנת נפלאות בכל, בכל מכל כל – שבה מודגשת מעלת האבות (שנאמר בהם „בכל מכל כל”) ש„הטעימן הקב"ה מעין העולם הבא”¹⁰⁴, כולל ובמיוחד בהדגשת מעלת

100 ועד”ו בפטירת אשה מישאל*, רח”ל, שכאשר „זרעה בחיים”, שממשיכים בחיים אמיתיים דתומ”צ כפי שנתחנכו על ידה, כולל ובמיוחד ע”י הפעולות הנוספות בעניני צדקה וחסד שעושים לעילוי נשמתה, אזי „היא בחיים”, ועוד ועיקר, שעי”ז ממהרים ומזוהים ופועלים תיכף ש„היא בחיים” כפשוטו ממש, בתחיית המתים (כבפנים).

101 להעיר מהשייכות לפרשת בשלח – „מניין לתחיית המתים מן התורה, שנאמר או ישיר . . שר לא נאמר אלא ישיר”, „משמע לעתיד” (סנהדרין צא, ב ובפרש”י). וראה הערה הבאה.

102 רינה (שירה) על שלימות הגאולה בתחיית המתים. – וי”ל שנרמז גם ב”או ישיר”, „משמע לעתיד”, שקאי (גם) על השירה ד, שוכני עפר” כשקמים לתחיית, „הקיצו ורננו”.

103 ראה זח”א קמ, א.

104 ב”ב טז, סע”ב ואילך.

האמהות (כ”ל¹⁰⁵ אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה”¹⁰⁶), מעין ודוגמת השלימות דלעתיד לבוא ש„נקבה תסובב גבר”, „אשת חיל עטרת בעלה”¹⁰⁷.

ולהוסיף, ששנת הנ”ב (תשנ”ב) קשורה במיוחד עם „גן” נ”ב עם הכולל בגימטריא ג”ן¹⁰⁸) – „באתי לגני”¹⁰⁹, שהשלימות בזה היא בגאולה האמיתית והשלימה שאז יהי הגילוי דעיקר שכינה (דירה לו ית’) בתחתונים.

ת. והוראה מיוחדת ועיקרית בנוגע לענין השירה – כמודגש בשירת מרים ושירת דבורה:

כשם שביציאת מצרים „מובטחות היו צדקניות שבדור שהקב”ה עושה להם נסים והוציאו תופים ממצרים”, כך גם בהגאולה מגלות זה האחרון, שנשי ישראל הצדקניות צריכות להיות מובטחות ובודאי מובטחות הן שתיכף ומיד ממש באה הגאולה האמיתית והשלימה, ועד שמתחילות תיכף

105 ויומתק יותר – שגם בדיבור לאברהם ע”ד מעלת שרה נאמר „כך”, די”ל, שבוה מרומז שמעלת שרה על אברהם היא בכלל זה שהטעימו הקב”ה מעין העוה”ב (אברהם דכתב ב”י בכל”).

106 וירא כא, יב.

107 ראה לקו”ת שה”ש טו, ג. אוה”ת חיי שרה כג, ב.

108 נוסף לכך שממנה באים לשנת הג”ן.

109 ולהעיר, ששנה זו היא שנת היובל (חמישים שנה) ליאצ”ט של הרבנית הצדקנית מרת שטערנא שרה נ”ע זי”ע (שלקראת היאצ”ט ניתן המאמר ד”ה היושבת נגנים בהמשך ההילולא) – ש”יובל” קשור עם גאולה (ראה לקו”ת דרושי ר”ה ס, ב. וש”ג).

אתהפכא (היינו שאין כל רע)?

והביאור: אמנם בתחילת העבודה אין את ענין ביטול (מציאות) הרע, שלכן העבודה היא בדרך מלחמה וקבלת עול (כנ”ל סעיף ה) – אבל הביטול והקבלת-עול לא צריכים להיות (רק) בדרך הכרח, אלא הביטול גופא צריך להיות „קשור” עם „מציאות” האדם – שגם השכל והמדות שלו „יסכימו” לביטול ולקבלת עול, שאז העבודה דקבלת עול היא עם טעם ועונג.

כלומר, שהגאולה העתידה שבגאולת מצרים איננה עבודה של שכל ומדות בפ”ע [שסו”ס מביאה לידי אתהפכא, כנ”ל ס”ה] – אלא פרט בעבודה דאתכפיא (דגאולת מצרים), שהעבודה דקבלת עול היא מתוך תענוג.

[ועד”ו גם הענין דגאולת מצרים שיהי נזכר לעתיד לבוא – זהו „פרט” בגאולה העתידה: עיקר העילוי לעתיד הוא – זיכור מציאות האדם (אתהפכא); אלא שהזיכור לא יהי מדוד ומוגבל רק במידה שבה הוא מוכך את עצמו (מצד ה„מציאות” שלו), אלא יהי יותר מכפי מדידות המציאות שלו (מעלת הביטול)].

יו”ד. זו היא גם ההסברה מדוע המצה שבנ”י אכלו במצרים (כהכנה ליציאת מצרים) היתה יכולה להיות מצה עשירה³⁹, אבל, לאידך גיסא,

39 באוה”ת סד”ה הא לחמא הנ”ל איתא, דה„לחם עוני” הוא המצה שאכלו לפני חצות, עיי”ש [ועפ”ז מברא מש”ג בהגדה „לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים”], וכן מוכח בתוי”א שבהערה 24 (פט, ג. קיד, ג. עיי”ש), וי”ל ד„לחם עוני” יש בו כו”כ ענינים (כולל

ג”כ שעונים עליו דברים הרבה – פסחים לו, א.

היתה דוקא „מצה שצריכה שימור”:

מצד ההתכללות של הגאולה העתידה בגאולת מצרים, יש מקום למצה עשירה גם בתוך מצרים; אבל זה שבתוך מצרים יכול להיות „מעין” לעתיד, הוא רק בפרט של „עשירה” – שהקבלת עול גופא תהיה עם „טעם” ועונג; אבל לא שלילת הענין ד„יכולה לבוא לידי חימוץ” (אתהפכא), שאינו יכול להיות כאשר הרע הוא עדיין בתקפו.

יא. אמנם, ענין זה שייך רק כשעוד היו במצרים, לפני הגאולה; אבל ביציאת מצרים לאחר הגאולה [וכך גם במצה שאנו אוכלין בליל פסח, זכר ליציאת מצרים] מוכרח להיות „לחם עוני” דוקא⁴⁰.

והביאור בזה: יציאת מצרים פעלה שבני ישראל חדלו להיות „עבדי פרעה” ונעשו „עבדי ה'”⁴¹ היינו

קטו, סע”ב) ומצה עשירה כזו שצריכה שימור נק”ג”כ (בכללות) „לחם עוני” (מכיון שענינה אתכפיא – ענין עיקרי בלחם עוני). וראה הערה הבאה.

40 ויל”ע איך לתווך זה עם הידוע (לקו”ת צו ד”ה להבין מ”ש בהגדה ד”ה ששת ימים (הא’). סדור ד”ה והגדת. ובכ”מ) דמצה [שלפני חצות היתה צריכה שימור] שלאחרי חצות (ואילך) לא היתה יכולה לבוא לידי חימוץ (מצד זה שנגלה עליהם ממה”מ כו’), ובהמשך תער”ב (ח”ב ע’ תתקלג) ש„היא בחי מצה עשירה כו”.

ואולי י”ל ע”פ המבואר באוה”ת ויקהל (ס”ע ב’קסא”ב) דגם זה שלא הספיק כו’ הוא „כמו בחי אתכפיא רק שוה בפנימיות” (ראה לקמן בפנים, דיציי”מ ענינה קבלת מלכות שמים, ביטול בתכלית), ולכן נק”ג”כ – מצד ענין עיקרי זה – „לחם עוני”, מכיון שהוא רק אתכפיא ולא אתהפכא [שוה נעשה רק בספה”ע כו’], כבהערה הקודמת.

41 ראה בהר כה, מב. שם, נה. מגילה יד, א.

שבאותה שעה עמדו בקבלת מלכותו ית'⁴², שבאה לפני הקבלת עול לקיום ציוויי ה' [וכלשון חז"ל⁴³: יקבל עליו עול מלכות שמים תחילה ואח"כ יקבל עליו עול מצות]. ובזה לא יכול להיות עירוב ענין של

(42) ראה ד"ה הא לחמא הנ"ל ע' תנג ואילך.

(43) משנה ברכות פ"ב מ"ב. וראה מכילתא

יתרו כ, ג. ועוד.

(44) חגיגה ה, ב. וראה לקו"ש ח"ד ע' 1050 ובהערה 13 שם.

(45) ראה גם לקו"ת שבהערה 24.

(אין לו ענפים למטה⁸⁹) ואין אדם יכול להתייחד שם עמה כמו בבית" – מעלת הצניעות (כל כבודה בת מלך פנימה⁹⁰), וכמודגש גם בשירת דבורה: „מנשים באוהל תבורך⁹¹“, „מאן נשים שבאוהל שרה רבקה רחל ולא⁹²“, שזהו היסוד שעליו נשען קיום כל בית ישראל.

ועפ"ז יש לבאר גם סיום ההפטרחה „ותשקוט הארץ ארבעים שנה⁹³“, אע"פ ש„אין זה מדברי דבורה אלא מדברי כותב הספר⁹⁴ – שבוה מרומז שע"י הנהגתן של נשי ישראל הצדקניות בדרכה של דבורה, זוכים למעמד ומצב ד„ותשקוט הארץ“, ועד לתכלית השלימות ד„ותשקוט הארץ“ בהכניסה לארץ ישראל⁹⁵ בשלימותה (ארץ עשר

לב אחד לאביהן שבשמים*“ ובחדא"ג מהרש"א: „לב אחד של גזעו הולך ביושר מלמטה למעלה, משא"כ שאר אילנות דגם הענפים יש להם לב, והן נוטים לכאן ולכאן – די"ל שבוה מודגש הקשר עם הפירוש הראשון ש„התומר אין לו ענפים מלמטה“.

(89) חדא"ג מהרש"א שם. וראה הערה הקודמת.

(90) תהלים מה, יד.

(91) שם ה, כד.

(92) נזיר כג, ב. וש"נ. – ובפרש"י עה"פ:

„שרה שנאמר בה הנה באוהל, רבקה שנאמר בה ויביאה יצחק האהלה, רחל ולא⁹³ שנאמר בה ויצא מאוהל לאה וגו'“.

(93) שם, לא.

(94) פרש"י עה"פ.

(95) להעיר שמעלתן של נשי ישראל מודגשת גם בהכניסה לארץ – „שהן היו מחבבות את הארץ“ (פרש"י פינחס כו, סד).

יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר (כולל גם הימים הסמוכים לפניו ולאחריו), שהוא גם יום ההילולא של אמו זקנתו, ובסמיכות אליו גם יום ההילולא של אמו, הוא זמן מסוגל ביותר להוספה ביתר שאת וביתר עוז בכל עניני העבודה של נשי ישראל, שהנהגתן תהי' ברוחן של הרבניות הצדקניות (נשותיהם של הנשיאים) בעלות היאצ"ט, שע"ז נעשה גם המשך החיים של הרבניות הצדקניות, „מהי'

ולהעיר מהשייכות לחמשה עשר בשבט, ראש השנה לאילן – שבו מודגשת חביבותה של ארץ ישראל בהמנהג דאכילת פירות שנשתבחה בהם ארץ ישראל, „ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש* (תמרים)“.

(96) ראה לך לך טו, יט ובפרש"י.

(97) ישע"י ט, ו. וראה ספר הערכים תב"ד מערכת אותיות התורה אות מ"ם (ב) ס"ע רב ואילך. וש"נ.

(98) ועפ"ז יומתק מ"ש בהמשך הכתובים (שם ו, ח) „וישלח ה' איש נביא אל בני ישראל ויאמר להם כה אמר ה' אלקי ישראל אנכי העליתי אתכם ממצרים וגו'“, „שזה הנביא ה' פינחס . . הוא אליהו . . שהש"י ביאהו בימי הגאולה . . הנה אנכי שולח לכם את אלי' הנביא וגו'“ (פי' הרלב"ג שם ה, לא).

(99) ע"פ תענית ה, ב.

(* ולהעיר מהשייכות ל„תומר דבורה“ – ש„תומר“ הוא אילן של תמרים (דבש תמרים). ולהוסיף, שגם „דבורה“ שייכת לדבש (אף שאין זה דבש תמרים, אלא דבש דבורים).

בא - יו"ד שבט ב

שלימות הגילוי ד"בא אל פרעה" - בדורנו זה, דור הגאולה

א. ...יודע שביום ההילולא של צדיק עולה נשמתו למעלה, יחד עם "כל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו"¹⁰, וזה "מתגלה ומאיר בבחי' גילוי מלמעלה למטה... ופועלי ישועות בקרב הארץ"¹¹.

ובפרט שדורנו זה - כפי שאמר בעל ההילולא - הוא הדור האחרון לגלות והדור הראשון לגאולה, שדור זה (דעקבתא דמשיחא) הוא גלגול מדור יוצאי מצרים¹², כך שמתחזקת יותר ההשוואה של בעל ההילולא נשיא דורנו (משה שבדורנו) למשה שבדורו - כמאתו¹³ שמה "הוא גואל ראשון הוא גואל אחרון".

וכמדובר כמ"פ, שלנשיא דורנו יש שייכות מיוחדת לגאולת כלל ישראל (של דור זה וכל הדורות) בגאולה האמיתית והשלימה, כמרומו בשמו "יוסף יצחק": "יוסף על שם שעתיד הקב"ה להוסיף ולגאול את ישראל... כשם שגאל אותם ממצרים, דכתיב¹⁴ והי' ביום ההוא יוסיף אדני שנית ידו וגו'¹⁵, ו"יצחק" - על שם "כל השומע יצחק ליי"¹⁶, ששלימות הצחוק והשמחה תהי' בגאולה (אז ימלא שחוק פינו ולשוננו רנה"¹⁷), כפי שראו בפועל בעבודתו והנהגתו של בעל ההילולא

א. ...יודע שביום ההילולא של צדיק עולה נשמתו למעלה, יחד עם "כל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו"¹⁰, וזה "מתגלה ומאיר בבחי' גילוי מלמעלה למטה... ופועלי ישועות בקרב הארץ"¹¹.

וביארצייט בכל שנה ושנה נוספת עלי' שלא בערך בנשמת בעל ההילולא (שזהו הטעם לאמירת קדיש ביום היארצייט בכל שנה¹²), ועלי' "בעילוי"¹³ אחר עילוי¹⁴.

ובסגנון פרשתנו: ביום יו"ד שבט נעשה אצל בעל ההילולא - משה רבינו שבדורנו (כידוע) שאתפשטותא דמשה (בכל דרא ודרא) - "בא אל פרעה", "דעייל לי קב"ה אדרין בתר אדרין" ("בעילוי אחר עילוי") אל פרעה דקדושה, "דאתפריעו ואתגליין מיני כל נהורין". ובכל שנה - ועד"ז בשנה זו - נוספת בזה עלי' נעלית יותר, עד - שלא בערך.

והגילוי מ"בא אל פרעה" אצל נשיא הדור - ש"הנשיא הוא הכל"י - נמשך ומתגלה למטה ו"פועל ישועות בקרב

(1) תניא אגה"ק סי' ז"ך (קמו, א"ב).

(2) תהלים ע"ד, יב.

(3) אגה"ק סכ"ח (קמת, א).

(4) ראה לקו"ש חכ"ו ע' 329 הערה 15.

(5) ל' האגה"ק בביאור לסי' ז"ך (קמו, א).

(6) ראה לקו"ש שם ע' 329 ואילך. וש"ב.

(7) חז"ג רעג, א. תקו"ז תס"ט. וראה תניא

פמ"ד (סג, א). ועוד.

(8) ובב"ר פנ"ו, ז: ואין דור שאין בו כמשה.

(9) פרש"י חוקת כא, כא.

ו. ובפרטיות יותר - שבהתחלת ההפטרטה⁸⁰ מרומזים הענינים העיקריים שבעבודת נשי ישראל שבזכותן באה הגאולה:

(א) "ודבורה אשה נביאה אשת לפידות"⁸¹, "מאי⁸² אשת לפידות שהיתה עושה פתילות למקדש"⁸³ ("משכן שילה"). ודוגמתו בה"מקדש" שבביתו של כאו"א מישראל - פעולתן של נשי ובנות ישראל בהדלקת נר שבת⁸⁴ (וי"ט) להאר⁸⁵ את הבית כולו, ועל ידו את הסביבה כולה והעולם כולו, בדוגמת הפתילות למקדש שעשתה דבורה שהאירו את המקדש והעולם כולו, "ממנו אורה יוצאה לעולם"⁸⁶.

(ב) "והיא יושבת תחת תומר דבורה"⁸⁷, "מאי⁸² שנא תחת תומר... משום יתוד"⁸⁸ ("שהוא גבוה ואין לו צל

אע"פ שבפרשה עצמה קורין שירת האנשים (משה ובנ"י) וגם שירת הנשים (מרים ונשי ישראל), מ"מ, לא מפטירין בשירת אנשים (כבשביעי של פסח שמפטירין בשירת דוד⁸⁹), אלא בשירת נשים (שירת דבורה). ומהטעמים לזה⁹⁰ - כיון ששירת הנשים (מרים) היתה באופן נעלה יותר משירת האנשים, "בתופים ובמחולות" (כנ"ל).

וע"פ הידוע שההפטרטה קשורה עם ענין הגלות (ש"גזרו שמד על ישראל שלא יקראו בתורה וקראו בנביאים מענין הפרשה"⁹¹) - יש לומר, שהדגשת מעלת הנשים בהפטרטה ("ותשר דבורה") עיקרה בנוגע לזמן הגלות⁹², היינו, מעלת עבודתן של נשי ישראל הצדקניות (ע"ד ובדוגמת דבורה) בזמן הגלות, שבשכרן ובזכותן יוצאים מן הגלות אל הגאולה⁹³.

(75) מגילה לא, א.

(76) ראה לקו"ד ח"ד תשא, א. ושם (בסיום הענין): הכל בזכות האשה, הכל הי' מן העפר.

(77) שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס רפד.

(78) ולהעיר שבשירת דבורה נאמר "צדקת פרונו בישראל" (שם, יא), שרומז על כללות ענין הגלות, כדרשת חז"ל (פסחים פ"ב, ב), "צדקה עשה הקב"ה בישראל שפירזן לבין האומות". ועוד ועיקר - שע"ז באים לשלימות הגאולה באופן ד"פרוזות (פרונו) תשב ירושלים" (זכרי' ב, ח. וראה אוה"ת בשלח ע' עתר ואילך).

(79) להעיר ששירת דבורה היא על נצחון המלחמה - תוכן כללות מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות (צדקת פרונו בישראל) לנצח ההעלמות וההסתרים כו', שע"ז נעשה שלימות התענוג והשמחה למעלה, שמתגלה בהגאולה,

(* ולהעיר מהכפל ד"אנכי" בשירת דבורה - מצד מעלת התשובה (ראה לקו"ת דרושי ש"ש טה, ב ואילך. אוה"ת נ"ך (כך ב') ע' תשמו ואילך).

שוה"ע "והנצח זו ירושלים" (נתבאר בארוכה באוה"ת שם). - ולהעיר מביאור ענין הנצח בהמשך ההילולא (פי"א ואילך).

(80) כמנהגנו שמתחילים מ"ודבורה אשה נביאה גו"⁸¹ (ספר המנהגים-חב"ד ס"ע 32).

(81) שם ד, ד.

(82) מגילה יד, א ובפרש"י (בהמשך הסוגיא ע"ד נבואת מרים).

(83) "ובזה זכתה לנבואה ולאור התורה שהיתה שופטת את ישראל" (תד"ג מהרש"א שם). וראה הערה הבאה.

(84) "נר מצוה" שעל ידו זוכים ל"אור דתורה" (כנ"ל הערה 46) - ע"ד שדבורה זכתה "לאור התורה" (כבהערה הקודמת).

(85) ומרומז בשם "אשת לפידות" - "כלפידי אש" (מצו"ד עה"פ).

(86) ירושלמי ברכות פ"ד סה"ה. ועוד.

(87) שם, ה.

(88) ושם: "ד"א מה תמר זה אין לו אלא לב אחד אף ישראל שבאותו הדור לא הי' להם אלא

משיחות יום ד' פ' בא, ג' שבט, וש"פ בא, ו' שבט תשנ"ב (סעיפים יא-יד) נדפס בסה"ש תשנ"ב ח"א

ומבקשת עליהם רחמים, שנאמר⁶⁹ קול ברמה נשמע גו' (רחל מבכה על בני מאנה להנחם גו'), והקב"ה משיבה יש שכר לפעולתך נאום ה' וגו' ושבו בנים לגבולם⁷⁰].

ולפי ערך גודל המרירות על הגלות («מרים על שם המירור») היתה גודל השמחה על הגאולה («לפום צערא אגרא⁷¹») - «ותקח מרים גו' את התף בידה גו' ותצאן כל הנשים אחרי בתופים ובמחולות».

ועפ"ז יומתק שנבואתה של מרים על הגאולה נאמרה בכתוב בשירת הים - «ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את התף בידה גו' ותצאן כל הנשים אחרי בתופים ובמחולות» - כי, כש«וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים» ובטלה אימת מצרים מעליהם⁷², נתקיימה נבואתה של מרים על גאולת ישראל בשלימות, ובמילא היתה גם השמחה על הגאולה בשלימות, «בתופים ובמחולות».

ה. ומעלת הנשים בשירת מרים («בתופים ובמחולות») מודגשת עוד יותר בהפטרה (סיום הפרשה) - «ותשר⁷³ דבורה⁷⁴»:

כשיגלה אותם בנבוראדן והיו עוברים דרך שם, יצאת רחל על קברה ובוכה ומבקשת עליהם רחמים⁷⁵.

69 ירמי' לא, יד ואילך.

70 ולהעיר, שהגאולה היא ע"י דוד - רגל הרביעי שבמרכבה (זח"א רמח, ב. ועוד), שזהו גם ענינה של רחל (מאז"א א, פד. ועוד).

71 אבות פ"ה מכ"א.

72 ראה לקו"ש ח"ו ע' 270. וש"נ.

73 שופטים ה, א.

74 ולאח"ז מוסיף גם, «וברק בן אבינועם», «לפי שדבורה עיקר המעשה» (פני הרד"ק עה"פ).

ובהקדם דרשת חז"ל⁷⁶ על הפסוק «ותקח מרים הנביאה אחות אהרן גו'», «אחות אהרן ולא אחות משה... שהיתה מתנבאה כשהיא אחות אהרן (ועדיין לא נולד משה) ואומרת עתידה אמי שתלד בן שיושיע את ישראל... וכיון שהשליכוהו ליאור עמד אבי' וטפחה על ראשה אמר לה בתי היכן נבואתך, היינו דכתיב⁷⁷ ותתצב אחותו מרחוק לדעה (מה יעשה לו), לדעת מה יהא בסוף נבואתה» - שנבואתה של מרים היתה על הגאולה («יושיע את ישראל»), ומאז היתה מצפה בכליון עינים מתי תתקיים נבואתה («ותתצב גו' מרחוק... לדעת מה יהא בסוף נבואתה»), וככל שנתמשך הגלות התמרמרה על אריכות הגלות, ועד כדי כך שהמרירות על הגלות מודגשת בשמה שמורה על מהותה («מרים על שם המירור»).

וע"י המרירות על הגלות («מרים על שם המירור») והצפי' והתשוקה להגאולה («ותתצב גו' לדעה מה יעשה לו») זכו ישראל להגאולה («העמיד הקב"ה גואל זו מרים»), שאז נתקיימה נבואתה של מרים.

[ולהוסיף, שענין זה מודגש גם ברח"ל⁷⁸ - שכאשר בני' גלו מארץ ישראל, «יצאת⁷⁹ רחל על קברה⁸⁰ ובוכה

64 מגילה יד, א. וש"נ.

65 שמות ב, ד.

66 ולהעיר שכנסת ישראל נקראת ע"ש רחל (תניא פמ"ה. ובכ"מ).

67 פרש"י ויחי מח, ז. וראה בארוכה לקו"ש

ח"ל ע' 236 ואילך.

68 ויתירה מזה - שמסרה נפשה שלא להקבר עם יעקב (ושאר האבות והאמהות), אלא «בדרך אפרת היא בית לחם», כדי «שתהא לעזרה לבני

את שליחותו בעולם כרצונו! הוא - בעל ההילולא - זה שמרעיש כה חזק («קאָכט זיך») בהפצת התורה והיהדות והפצת המעינות חוצה. הקב"ה הי' צריך איפוא לתת לו את מלוא האפשרות לבצע זאת במידה המירבית, ובמילא הי' צ"ל שיוכל למשול ולשלוט על כה הדבור שלו, שע"י דיבור (בעיקר) מפיצים תורה ויהדות (ע"י אמירת מאמרי חסידות, ונתינת הוראות וכו'). ואדרבה: מכיון שמרעיש כ"כ בעבודה זו, הי' צ"ל אצלו (לא רק שלילת מניעות ועיכובים בערך לאחרים, אלא אדרבה -) יותר כחות מאשר לאנשים אחרים!

ואם-כן, הייתכן - שאל הרופא - שמבלי הבט על כל זה, רואים בדיוק ההיפך - שיסורי גופו פעלו בכח הדיבור בגשמיות, שזה השפיע גם בפשטות (כביכול) בדיבור במאמרי חסידות שלו וכיו"ב, שבפשטות הענינים הדבר פעל שיהי' בזה מיעוט (בכמות) מהראוי להיות, הן בהתפשטות הדיבור שלו באמירת מאמרי חסידות, והן בהתפשטות דברי חסידות שלו בכתב (כי אם היו מתווספים יותר מאמרים, היה מתווסף גם ב"חזרה" של המאמרים, וגם ברשימות שבכתב).

ואע"פ שלא שייך לשאול שאלות על הנהגת הקב"ה בעולמו, ובפרט עם נשיא הדור, ולא שייך לומר «איך הי' צריך להיות», ו«איך לא הי' צריך להיות» - אעפ"כ, קבע הקב"ה את הסדר ש«איני מבקש לפי כחי אלא לפי כחן¹⁸», שישתדלו להבין בשכל אנושי

שהצטיינה בכך שהיתה דוקא מתוך שמחה.

והפלא בזה חזק יותר כשיודעים שהי' בעל יסורים גשמיים ל"ע, עד כדי כך שהשפיעו גם על עניניו הרוחניים (כדלקמן).

ומזה מובן עוד יותר, איך ה«אתפריעו כל נהורין» אצל בעל ההילולא (ובפרט ביום ההילולא), כולל בהנהגתו מתוך שמחה, נמשך לכל אחד מבני ולכל בני' בדורנו, שכנסמות בגופים יוכלו לקבל את האורות הגדולים.

ב. מבלי הבט על כך שאצל בעל ההילולא, ישנו הגילוי ד«בא אל פרעה» - ה"ה כעת בפועל כפי שנמצא נשמה למעלה מהגוף. וע"פ המדובר לעיל בארוכה, מובן, שתכלית השלימות בזה היא דוקא כש«אתפריעו כל נהורין» מתגלה נשמה בגוף, כפי שיהי' אצל בעל ההילולא תיכף ומיד ממש כש«הקיפו רגנו שוכני עפר¹⁷».

יתירה מזה: גם בחיים חיותו בעלמא דין סבל בעל ההילולא יסורים גשמיים, שפעלו גם על עניניו הרוחניים, כולל - שבשנותיו האחרונות הי' אצלו בדוגמת המצב ד«כבד פה וכבד לשון» - אצל משה רבינו... וזה פעל בנוגע לאופן אמירת החסידות והפצת התורה והיהדות והפצת המעינות חוצה...

ועד כדי כך, שאפילו רופאו (שהי' פרופסור, שזוהי מעלה נוספת לגבי רופא סתם) שאל אותו בטענה - הייתכן שיסוריו התבטאו דוקא בכח הדיבור, באופן כזה שלא יוכל למלאות

18 במדבר פ"ב, ג.

17 ישע"י כו, יט.

(א) ביום הש"ק⁵¹, שכניסתו ע"י הדלקת נר שבת, (ב) ובשבת פרשת בא אל פרעה, "דאתפריעו ואתגליין מיני' כל נהורין".

ועוד ועיקר - שזוהי ההכנה לתכלית השלימות ד"נר מצוה ותורה אור" (כמצות רצונך⁵²) באופן "דאתפריעו ואתגליין מיני' כל נהורין" - כפי שיתגלה לעתיד לבוא, "ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים"⁵³.

ד. ויש להוסיף, שמעלתן של נשי ישראל מודגשת גם בפרשת בשלח - כהקביעות בכמה שנים שיום ההילולא חל בשבוע דפרשת בשלח⁵⁴:

בפרשת בשלח מסופר אודות שירת הים - "אז ישיר משה ובני ישראל וגו'⁵⁵", ולאח"ז "ותקח⁵⁶ מרים הנביאה אחות אהרן את התף בידה ותצאן כל הנשים אחר' בתופים ובמחולות ותען להם מרים שירו לה' וגו'⁵⁷", שבוה

51) להעיר, שדוד מת בשבת (שבת ל, סע"א ואילך).

52) ראה תו"ח ר"פ ויחי. המשך וככה תרלו"ז פ"ז ואילך. ועוד.

53) תמיד בסופה.

54) ולהעיר שהמאמר השני דהמשך ההילולא ניתן ליי"ג שבט שחל בפרשת בשלח.

55) טו, א.

56) שם, כ"כא.

57) להעיר משמור"ר פכ"ג, זו: "קדמו שרים אלו ישראל אחר נוגנים אלו המלאכים בתוך עלמות תופפות אלו הנשים שהן קלטו באמצע כדכתיב ותקח מרים הנביאה", היינו, ששירת הנשים היתה לפני שירת המלאכים*, והמלאכים הקשיבו לשירת האנשים והנשים - ע"ד "חברים מקשיבים לקולך גו'".

*) וביל"ש תהלים רמז תשצט - ב' דעות בזה.

מודגשת מעלת הנשים על האנשים, שהשירה שלהן היתה מתוך שמחה יתירה, "בתופים ובמחולות", ועד כדי כך, ש"מובטחות היו צדקניות שבדור שהקב"ה עושה להם נסים והוציאו תופים ממצרים"⁵⁸.

ובביאור טעם הדבר ששירת הנשים (מרים) היתה בשמחה גדולה יותר - יש לומר⁵⁹:

איתא במדרש⁶⁰ ש"מרים על שם המירור", שעיקר קושי השעבוד באופן ד"וימררו את חייהם גו' בפרך"⁶¹ הי' משנולדה מרים (במשך פ"ז⁶² שנה, ארבע שנים לפני לידת משה), ולאח"ז (ועי"ז) "העמיד הקב"ה גואל זו מרים"⁶³.

ויש לומר הביאור בדברי המדרש "גואל זו מרים על שם המירור" (דלכאורה מירור וגאולה הם ענינים הפכיים) - שהגאולה היתה עי"ז שמרים הרגישה וכאבה ביותר את מרירות הגלות.

58) פרש"י עה"פ.

59) ראה גם לקו"ש ח"א ע' 139 ואילך.

60) שמו"ר רפכ"ו. שהש"ר פ"ב, יא.

61) שמות א, יד.

62) כמנין שם אלקים שממנו נמשך ההסתר פנים (אוה"ת שמות ס"ע ה. ועוד).

63) ולהעיר מ"ש ביוכבד ומרים*, ויעש להם בתים", "כהונה ולוי' מיוכבד ומלכות ממרים" (שם, כא ובפרש"י), "ידד בא ממרים" (שמו"ר פ"א, יז), ונמצא, שגם הגאולה העתידה לבוא ע"י משיח צדקנו, מודע דוד, היא ע"י מרים.

*) ראה שהש"ר פ"ד, ה (ב): "הרועים בשושנים... מרים ויוכבד הן חיותיהן של ישראל והיו רעות את ישראל שלבם רך כשושנים".

של כל יהודי "לפי כחן".

[וי"ל, שזה מרומז גם בר"ת של "מיד" - משה, ישראל (הבעש"ט), דוד (מלכא משיחא): שלימות עבודת משה ועבודת הבעש"ט (הכולל כל רבותינו נשיאינו, עד לנשיא דורנו) נפעלת ע"י דוד מלכא משיחא, "שלח נא ביד תשלח".]

ג. ויש לומר שענין הנ"ל מרומז גם בקביעות יו"ד שבט בשנה זו - ביום הרביעי בשבוע, שבו, נטלו המאורות אבל בו ביום נתלו המאורות, נתלו בתי"ו²⁰:

ביום זה היתה הסתלקות כ"ק מו"ח אדמו"ר (נטלו המאורות). אבל לא באופן שנשאר "נטלו" ח"ו, אלא מה"נטלו" נעשה מיד נתלו "שני המאורות הגדולים"²¹ באופן נעלה יותר - כידוע שע"י הסתלקות נעשה עלי' וגילוי נעלה יותר (מבחי' "אסתלק יקרא דקוב"ה ככולהו עלמין"²²), ואז הנשמה "אשתכח בכלהו עלמין יתיר מבחיהו"²³; וע"י חסידיו ותלמידיו המקושרים אליו כנשמות בגופים כאן למטה בדור התשיעי (תשיעי בתי"ו, ע"ד התי"ו ד"נתלו" לגבי הטי"ת ד"נטלו") - נפעלת גם למטה השלימות ד"נתלו המאורות", "אתפריעו ואתגליין מיני' כל נהורין" כנשמה בגוף למטה.

20) לקו"ד ח"א מב, סע"א ואילך. וראה ז"ח בלק ד"ה אראנו (נה, ב).

21) בראשית א, טו.

22) ראה תניא פכ"ז ולקו"ת ר"פ פקודי (מוח"ב קכת, ב. ועוד). תו"א ויקהל פט, ד. לקו"ת חוקת סה, ג. וראה ד"ה באתי לגני השי"ת פ"א.

23) זח"ג ע"א, ב. הובא ונת' באגה"ק סכ"ז וביאורה (קמו, א ואילך).

ובפרט בנדוד"ד - שאין זו רק שאלה ע"פ שכל (של רופא), הייתכן שנשיא הדור לא יכול למלא את שליחותו כרצונו, אלא שאינו מתאים ע"פ התורה - כמובן מזה ש"משה טען להקב"ה "כבד פה וכבד לשון אנכי", "ואני ערל שפתים", ולכן "שלח נא ביד תשלח", ענה לו הקב"ה מיד: "אנכי אהי' עם פיך", ולא הסתפק בזה, אלא גם - ש"אהרן אחיך... יהי' לך לפה", שע"י אהרן יצאו דברי משה בדיבור גשמי ממש!

ויש לומר, שזה שהי' כך אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר ה"ז ע"ד מה שהי' אצל משה בדורו (כנ"ל ס"ו): מכיון שלא נשלם הבירור, לכן "הדיבור הוא בגלות" (ומשה מצ"ע הוא למעלה מהגילוי בדיבור), והקב"ה לא ריפא אותו, אלא עשה נס ש"ואנכי אהי' עם פיך", "יהיו דבריו נכונים";

והתיקון ומילוי הדבר בתכלית השלימות נפעל - בכחו של בעל ההילולא - ע"י הנשמות בגופים, נשמות בריאות בגופים בריאים, של דורנו, הדור התשיעי, שבכוחנו לפעול את תפקידו של "אהרן אחיך יהי' נביאך", ע"י הביטוי בדיבור בפועל (באופן ד"הקול נשמע בית פרעה"), ובשפע רב, הדברי תורה והוראות וכו' דבעל ההילולא, עד שדורנו זה הוא הדור בו יתקיים - ותיכף ומיד ממש - "שלח נא ביד תשלח"²⁴, שע"י משיח צדקנו מתמלא בשלימות גילוי האורות בכלי הדיבור (כנ"ל ס"ו).

19) ראה בארוכה סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 97 ואילך.

מזה מובן החידוש דדורנו - הדור התשיעי - לגבי כל הדורות שלפני זה, עד לדור שלפנ"ז (דור השמיני): מכיון שהגאולה לא באה אז בפועל, ה"בא אל פרעה" (הגילוי ד', "אתפריעו כל נהורין" למטה) לא הי' בתכלית השלימות כנשמה בגוף בריא (היתה הסתלקות הנשמה מן הגוף, וגם הנשמה בגוף היתה במצב ש"הדיבור הוא בגלות" וכו'); משא"כ בדורנו זה - הדור האחרון לגלות ודור ראשון לגאולה - נעשה תומ"י "נתלו המאורות", שלא זו בלבד שלא חסר ת"ו במאורות הגדולים דגילוי תושב"כ ותושבע"פ²⁴, אלא אדרבה - נוספת שלימות נעלית יותר בזה [לא באופן ד', כבד פה מאורייתא שבע"פ וכבד לשון מאורייתא שבכתב", להיותו למעלה מזה], באופן שכנשמות בגופים מקבלים בפנימיות, "אתפריעו כל נהורין" ש"נתלו" עתה, עי"ו שמישה צדקנו בא מיד, "שלח נא ביד תשלח" וילמד תורה את כל העם כולו²⁵, עד "תורה חדשה מאתי תצא"²⁶, וזה פועל את השלימות והעלי' דכל הדורות שלפנ"ז, עי"ו ש"הקיצו ורננו שוכני עפרי", ובעל ההילולא בראשנו.

חידושו של דורנו לגבי הדורות שלפני זה - רואים בפועל בעבודת הדור: בדורנו זה נוסף, עד שלא בערך, לגבי הדורות שלפנ"ז בעבודה דהפצת

התורה והיהדות והפצת המעיונות חוצה, הן בריבוי השפע (הספרים הנדפסים וכו'), והן בעשיית כל העולם, עד לחוצה שאין חוצה ממנו, כלי לקבלת האורות הגדולים, הן בנוגע לבנ"י - ע"י התרי"ג מצוות, והן בנוגע לאוה"ע - ע"י הפצת השבע מצוות בני נח²⁷, כך שמאירים את כל העולם עם, "גר מצוה ותורה אור" באופן ד', "אתפריעו כל נהורין", שכל אחד יכול לקבל את האור כנשמה בריאה בגוף בריא,

עד שרואים בפועל (כמדובר כמ"פ לאחרונה) שאומות העולם בכוכ"כ מדינות מסייעים לבנ"י בעבודתם (ע"ד ויותר מכפי שהי' ביציאת מצרים), עד שגם מדינה ההיא שהיתה סגורה ומסוגרת ריבוי שנים, ולא נתנו ליהודים לצאת ממנה, ולא איפשרו להם לקיים תומ"צ בשלימות וכו' - הרי לאחרונה נשתנתה מן הקצה אל הקצה, וכעת לא זו בלבד שמאפשרים ליהודים להתנהג כרצונם, ומאפשרים להם לצאת משם, אלא גם - מסייעים להם בכך.

עד שרואים כיום בפועל, שנוסף לזה שבנ"י עומדים, "הכן כולכם" לגאולה, גם אוה"ע עומדים, "הכן כולכם" שבנ"י יצאו כבר מהגלות וילכו לארץ ישראל בגאולה האמיתית והשלימה,

ונשמות בגופים בלי שום הפסק כלל, באים מיד לתכלית השלימות ד', "בא אל פרעה" בגאולה האמיתית והשלימה, שלימות הגילוי ד', "אתפריעו כל נהורין", "והי' לך הוי' לאור עולם"²⁸.

(27) ראה רמב"ם ה' מלכים פ"ח ה"י.

(28) ישע"י ס, יט.

ג. ויש לקשר זה גם עם פרשת השבוע (ובפרט שההסתלקות היתה ביום הש"ק שבו קורין כל הפרשה כולה) - פרשת בא⁴⁰:

בפירוש "בא אל פרעה" איתא בזהר⁴¹ "דעייל לי' קב"ה (למשה) אדרין בתר אדרין כו", ודוגמתו בנוגע לפרעה דקדושה, "דעייל לי' קב"ה (למשה) אדרין בתר אדרין" להדרגא הכי נעלית ד', "אתפריעו ואתגליין מיני' כל נהורין"⁴².

ובזה מרומז הקשר והשייכות להסתלקות של נשיא הדור, משה רבינו שבדור⁴³ - עליותו לדרגא הכי נעלית ד', "אתפריעו ואתגליין מיני' כל נהורין" בעת ההסתלקות⁴⁴.

ועוד ועיקר - ש"אתפריעו ואתגליין מיני' כל נהורין" ("בא אל פרעה") הוא הסך-הכל דכללות העבודה בחיים חיותו בעלמא דין להאיר את העולם

זו מתוקנת לשבתות וימים טובים כך ישראל מתקנים לגאולה של מחר" (יום שכולו שבת וכולו טוב).

(40) נוסף לכך שפרשת בא היא הפרשה דיציאת מצרים - ש"בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו ישראל ממצרים" (כנ"ל ס"א).

(41) ח"ב לד, א.

(42) חז"ר רי, א. וראה בארוכה שה"ש תשנ"ב ח"א ע' 281 ואילך.

(43) ראה תקי"ז תס"ט. ב"ר פנ"ו, ז.

(44) ולהעיר, שענין ההסתלקות אינו סילוק ח"ו, שהרי, "צדיקא דאתפטר אשתכח בכולהו עלמין (גם בזה העולם המעשה) יתיר מבחיוהי" (וח"ג עא, ב. תניא אגה"ק סו"ך וביאורה), כי אם, כלשון הזהר (ראה חז"ב קכת, ב), "אסתלק יקרא דקב"ה בכולהו עלמין" (כמובא במאמר ההילולא), "שהוא בחי' גילוי אור הסוכ"ע . . בבחי' רוממות" (תו"א ס"פ ויקהל, עיי"ש).

ע"י העבודה בעיני התומ"צ, "גר מצוה ותורה אור"⁴⁵.

וגם בענין זה מודגשת השייכות לנשי ישראל - שהרי אחת המצוות העיקריות שניתנו לנשי ישראל היא מצות נר שבת ויו"ט, "גר מצוה (ותורה אור)"⁴⁶ גם בפועל ובגלוי, מצוה כללית שכוללת כל המצוות, כידוע⁴⁷ שרמ"ח מ"ע (רמ"ח אברין דמלכא) עם ב' ידים (ב' הקוין הכלליים דאהבה ויראה)⁴⁸ שעל ידם נעשה קיום המצוות בשלימות⁴⁹ בגימטריא "נר".

ולהעיר, שמצות הדלקת נר שבת היא בכניסת השבת, ויתירה מזה, שכניסת וקבלת השבת היא ע"י הדלקת נר שבת (לפני תפלת ערבית דהבעל)⁵⁰ - שבוה מודגש הסך-הכל דכללות העבודה בכל ימי השבוע להאיר את העולם ב"גר מצוה ותורה אור".

ועד"ז בנוגע לכללות עבודתו של נשיא דורנו (כללות העבודה דכנס"י בדורנו) בעינינו "גר מצוה ותורה אור" - שהסך-הכל (גמר ושלימות) הוא

(45) משלי ו, כג.

(46) ראה חז"ב קסו, א; "גר מצוה, מאי נר, דא נר דאיהי מצוה דנשין זכין ב' ואיהי נר דשבת". ולהעיר משבת כג, ב: "הרגיל בנר הוין לי' בנים תלמידי חכמים", "דכתיב כי נר מצוה ותורה אור, ע"י נר מצוה דשבת . . בא אור דתורה" (פרש"י שם).

(47) חז"ב שם, ב. וראה לקו"ת בהעלותך לג, ג. שלח מד, ד. ובכ"מ.

(48) נוסף לכך שאהבה ויראה הם ב' מצוות פרטיות מרמ"ח מ"ע.

(49) שעל ידם "פרחא לעילא" (תקו"ז ת"י כה, ב). תניא פ"מ. ובכ"מ.

(50) ראה שו"ע אד"הו או"ח סרס"ג ס"ז. וש"נ.

עצמה, מעלת וחביבות הנשים, כידוע שהקב"ה וכנס"י הם בדוגמת איש ואשה²⁸.

וכן בתוכן המאמר - „באתי לגני . . . לגני לגנוני למקום שהי' עיקרי בתחלה, דעיקר שכינה בתחתונים היתה“, המשכת וגילוי אלקות למטה להיות לו ית' דירה בתחתונים ע"י העבודה דכנס"י - שבענין זה יש מעלה מיוחדת אצל נשי ישראל²⁹, כידוע³⁰ שאצל האמהות מודגשת הירידה לברר עניני העולם יותר מאשר אצל האבות שמצד עצמם הם למעלה מהעולם, ופעולתם (של האבות) בעולם באופן המתאים היא ע"י האמהות דוקא³¹.

בסגנון אחר קצת: גמר ושלמות עבודתו של נשיא הדור (ביום ההילולא שלו) הוא גם גמר ושלמות עבודת הדור כולו (שהרי „הנשיא הוא הכל“³²), וכיון שדור זה הוא דור האחרון, ה"ו גמר ושלמות כללות העבודה דכנסת ישראל (אשה) לעשות לו ית' דירה בתחתונים („באתי לגני . . . עיקר שכינה בתחתונים“).

כנס"י לגבי המלאכים שבאים לשמוע קולה של כנס"י בבתי כנסיות ובתי מדרשות.

(28) ועל זה מיוסד כל שיר השירים.

(29) להעיר שהמשכת השכינה למטה („באתי לגני“) היתה ע"י מתן-תורה ועשיית המשכן (כמבואר בהמשך הענין) - שבשניהם קדמו הנשים לאנשים (כנ"ל ס"א).

(30) ראה סה"ש תשמ"ט ח"א ס"ע 84 ואילך. וש"נ.

(31) וטעם הדבר - כיון ששרשם של האמהות הוא למעלה מהאבות, ע"ד סוף מעשה במחשבה תחלה, כפי שיתגלה לעתיד לבוא ש„נקבה תסובב גבר“, „אשת חיל עטרת בעלה“ (וראה לקמן ס"ז).

(32) פרש"י חוקת כא, כא.

ולהוסיף, שבנוגע לכללות הענין דסילוקן של צדיקים (יארצייט והילולא) בגמר ושלמות עבודתם נאמר „דודי³³ ירד לגנו ע"ד „באתי לגני“ (גו' ללקוט שושנים³⁴), „לסלק³⁵ את הצדיקים שבישראל“³⁶ (אשר השלימו נפשם בתורה ובמצוות³⁷). ועוד ועיקר, שה"סילוק" הוא בשביל עלי' גדולה יותר (באין-ערוך) שתהי' בעולם התחתון, „הקיצו ורננו שוכני עפר“³⁸, והצדיקים („שושנים“) בראשם, נשמות בגופים בעוה"ז הגשמי, שבו יהי' הגילוי דעיקר שכינה, דירה לו ית' בתחתונים, בגאולה האמיתית והשלימה³⁹.

(33) שה"ש ו, ב.

(34) כידוע שכנסת ישראל נקראת בשם „שושנה“ - „כשושנה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות“ (שה"ש ב, ב, וראה שהש"ר עה"פ. ספר הלקוטים (ד"א להצ"צ) ערך שושנה (ע' קצו ואילך). וש"נ), והקב"ה (בזמן הגלות) נקרא בשם „שושן“* (ראה סה"מ תקס"ח ע' צ. לקוטי לוי"צ לח"ב ע' מד).

(35) שהש"ר עה"פ. ועוד.

(36) ולהעיר מהשייכות ד„שושנים“ ליאצ"ט של הרבנית הצדקנית מרת רבקה - כדאיתא במדרש (שהש"ר שבהערה 34) „למה היא (רבקה) דומה כשושנה בין החוחים“. ולהוסיף ע"ד הרמז - שהאותיות „ששנה“ ישנם בשמה של הרבנית הצדקנית מרת שטערנא שרה.

(37) פי' יפה קול וידי משה שם.

(38) ישעי' כו, יט.

(39) להעיר ממארו"ל (שהש"ר שבהערה 34) „מה שושנה זו אינה אלא לריח, כך לא נבראו הצדיקים אלא לגאולתן של ישראל . . . מה שושנה

(* שמות אלקים, במילוי יודי"ן ש', וברבוע ר', פשוט פ', והנקודות דשם אלקים הם ע', ביחד הוא תרנ"ו, מספר שוש"ן) (רשימת אאמו"ר ע"ד שמו המאטר והגלות - נדפסה בהתחלת לקוטי לוי"צ לח"א. ועוד).

ד. מזה מובן הלימוד עתה מ„בא אל פרעה“:

דובר כמ"פ, שכבר „כלו כל הקצין“²⁹ וסיימו הכל, והגאולה היתה צריכה לבוא כבר מזמן, ומפני טעמים שאינם מובנים כלל וכלל עדיין לא באה.

מזה מובן, שעכ"פ כעת, צריכה הגאולה לבוא תיכף ומיד ממש. ובלשון העולם: זהו הזמן הכי נעלה („העכסטע צייט“) לגאולה האמיתית והשלימה!

ולהעיר, שבלשון „הזמן הכי נעלה“ („העכסטע צייט“) מרומז תוכן הגאולה - ש„זמן“ הקשור עם מדידה והגבלה (עבר הוה ועתיד), נעשה „הזמן) הכי נעלה“, באופן שאין למעלה ממנו. כלומר, שהגבול (זמן) עצמו נעשה בלי גבול (הכי נעלה), עד לאופן שמתאחדים ממש, ע"ד המדובר לעיל בענין „אתפריעו כל נהורין“.

ואדרבה: עיקר ההדגשה בזה היא על הגבול של „זמן“ גשמי - כי ברוחניות (עד לדרגות „הכי נעלות“) יש כבר

(29) סנהדרין צו, ב.

שלמות הענינים עד לשלימות דגאולה (רוחנית), עיניהם הרוחניות דבנ"י רואים כבר את הגאולה; כעת צריך רק לפתוח את העינים הגשמיות, שגם הם יראו את הגאולה כפי שהיא בגלוי לעיני בשר בזמן הזה.

וכמוכך גם בפשטות: עיקר הגעגועים לגאולה הם לא כ"כ מצד הרוחניות והנשמה, כי מצד רוחניות הענינים הנשמה היא בשלימות וכל הענינים בשלימות (והגם שיהודי נמצא נשמה בגוף בעולם הזה הגשמי, הרי מצד הנשמה והרוחניות לא מורגש חושך העולם), משא"כ מצד גשמיות הענינים של הגוף, שם נרגש בעיקר ההעלם והסתר, ובמילא - ה"ז מעורר עוד יותר את הגעגועים לגאולה.

והחיידוש בגאולה הוא בכך, שהגילוי ד„אתפריעו כל נהורין“ יהי' גם בגשמיות העולם הנראה לעיני בשר, במקום זמן גשמי, שיעשה דירה לו ית' בתחתונים. ואדרבה: בזה מתבטאת השלימות גם ברוחניות (שלכן לע"ל הנשמה ניוזנית מן הגוף), משום כך הגאולה בגשמיות תביא גאולה בכל העולמות והדרגות למעלה.

יו"ד שבת ב

"בריש גלי" – רמז לרשב"י, האריז"ל, הבעש"ט ואדמו"ר הריי"ץ

א. ידועה אגרת הקודש של הבעל שם טובי, בה מסופר על שאלתו את המשיח: "אימתי קאתי מרז" ותשובת המשיח: "לכשיפוצו מעינותיך חוצה", היינו שיבוא כאשר מעיינות החסידות יפוצו חוצה.

ב. בתורה הכל בדיוק, וא"כ גם ענין זה, שהרמז על רשב"י, האריז"ל והבעל שם טוב אינו מלשון הפסוק אלא מהתרגום, הוא בדיוק.

פשוטות הכתוב עוסק ביציאת מצרים. אך מאחר וגלות מצרים היא שורש לכל הגלויות⁸, ויציאת מצרים היא שורש לכל הגאולות, לכן בפסוק זה העוסק ביציאת מצרים מרומזת גם הגאולה העתידה לבוא ע"י משיח צדקנו.

אך בתרגום מרומזת הגאולה העתידה יותר בגלוי. תרגום התורה מלשון הקודש ללשון הגלות, נעשה מפני שבזמן הגלות לא הכל הבינו את לשון הקודש. היינו, שע"י התרגום נמשכת

כל הענינים מרומזים בתורה⁹: התרגום אומר על הפסוק¹⁰, "ובני ישראל יוצאים ביד רמה", – "בריש גלי". ואיתא בספרים שבתית, "בריש" מרומז הבעל שם טוב: בריש הוא ראשי תיבות "ר' ישראל בן שרה", וגם "ר' ישראל בעל שם"¹¹.

כמו כן איתא בספרים, שבתית "בריש" מרומז רשב"י: בריש הוא ר"ת "ר' שמעון בן יוחאי"¹². וגם האריז"ל: "ר' יצחק בן שלמה". והיינו, שעל ידי תורתם של רשב"י והאריז"ל¹³ תבוא הגאולה – "ובני ישראל יוצאים ביד רמה". וכדאיתא בזה"ר: "האי ספר הזהר יפקון ביי מן גלותא ברחמים". אלא שרשב"י והאריז"ל גילו את פנימיות התורה רק ליחידי סגולה, וגם זה בהגבלה, ואילו התגלות המשיח תהי' רק כאשר פנימיות התורה תתגלה

(1) ראה לקו"ש ח"ג ע' 794 הערות *29, 30. ביאור הענין – ראה שיחת שמח"ת תר"ץ (לקו"ד ח"ב ע' 572 ואילך).

(2) ח"ג רכא, א. וראה ב"ק צב, א.

(3) שמות יק, ה.

(4) הובא בדגל מחנה אפרים במקומו.

(5) ראה הקדמת ה"ס כסא מלך, מקדש מלך.

(6) ח"ג קכד, ב. וראה אגה"ק סי' כו.

משיחת יו"ד שבת תשי"ב. נדפס בלקו"ש ח"ג שיחה ליו"ד שבת

אמרו תו"ל¹⁵, "בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו ישראל ממצרים", ועד"ז בנוגע לגאולה העתידה לבוא, עלי' נאמר¹⁶ "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", שתהי' בשכר נשים צדקניות שבאותו הדור, כמארז"ל¹⁷, "אין הדורות נגאלים אלא בשכר נשים צדקניות שיש בדור".

ובפרט ע"פ המבואר בכתבי האריז"ל¹⁸ שדור הגאולה העתידה הוא גלגול של הדור שיצא ממצרים, ועפ"ז, הנשים הצדקניות שבדורנו שזכותן נגאלים, הן הן הנשים הצדקניות שזכותן יצאו ממצרים.

וכיון שדורנו זה הוא דור האחרון של הגלות ודור הראשון של הגאולה, כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שכבר נשלמו כל עניני העבודה ועומדים מוכנים לקבלת פני משיח צדקנו – השתדל כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו לפעול ולהשפיע ביותר על הנשים, כדי למהר ולזרז את הגאולה בזכותן של נשים צדקניות שבדורנו.

ולהוסיף, שמעלתן של נשי ישראל מודגשת (לא רק בהבאת הגאולה, אלא גם ובעיקר) בהגאולה עצמה – כידוע ומבואר בספרי קבלה וחסידות¹⁹ שלעתיד לבוא תתגלה מעלת ספירת המלכות (מקבל, אשה) ששרשה למעלה מכל הספירות (משפיע, איש), כמ"ש

אמרו תו"ל¹⁵, "בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו ישראל ממצרים", ועד"ז בנוגע לגאולה העתידה לבוא, עלי' נאמר¹⁶ "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", שתהי' בשכר נשים צדקניות שבאותו הדור, כמארז"ל¹⁷, "אין הדורות נגאלים אלא בשכר נשים צדקניות שיש בדור".

וכיון שדורנו זה הוא דור האחרון של הגלות ודור הראשון של הגאולה, כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שכבר נשלמו כל עניני העבודה ועומדים מוכנים לקבלת פני משיח צדקנו – השתדל כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו לפעול ולהשפיע ביותר על הנשים, כדי למהר ולזרז את הגאולה בזכותן של נשים צדקניות שבדורנו.

ולהוסיף, שמעלתן של נשי ישראל מודגשת (לא רק בהבאת הגאולה, אלא גם ובעיקר) בהגאולה עצמה – כידוע ומבואר בספרי קבלה וחסידות¹⁹ שלעתיד לבוא תתגלה מעלת ספירת המלכות (מקבל, אשה) ששרשה למעלה מכל הספירות (משפיע, איש), כמ"ש

(15) סוטה יא, ריש ע"ב.

(16) מיכה ז, טו.

(17) יל"ש רות רמז תרו בסופו (ממדרש זוטא רות).

(18) שער הגלגולים הקדמה כ, לקוטי תורה

(19) וספר הליקוטים שמות ג, ד.

(19) ראה תו"א סי"פ ויגש. לקו"ת שה"ש מח,

ב. ובכ"מ.

(20) ירמי' לא, כא.

(21) משלי יב, ד.

(22) לשון הכותרת למאמר (סה"מ תש"י ריש

ע' 111).

(23) לשון הכותרת למאמר (שם ריש ע' 119).

(24) בשנת תש"ב – לפני חמישים שנה (וראה

לקמן הערה 109).

(25) ולהעיר, שהיאצ"ט של בתו, הרבנית

הצדקנית מרת ח'י' מושקא, הוא בתוך עשרה

ימים ליי"ג שבט – כ"ב שבט.

(26) שה"ש ה, א.

(27) ועד"ז בהתחלת המאמר. היושבת בגנים

חברים מקשיבים לקולך השמיעני" – מעלת

בא – בשלח

מעלת נשי ובנות ישראל תחינה בדורנו זה

א. מהחידושים דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, בעל ההילולא דעשירי בשבט – התעסקותו והתמסרותו לפעול ולהשפיע גם על נשי ובנות ישראל בעניני יהדות, תורה ומצוותי (כולל ובמיוחד תורת החסידות²), ויתירה מזה, שפעולתו בזה היתה ע"י הדגשת מעלתן המיוחדת של נשי ישראל, שכל אחת מהן היא „עקרת הבית“, ובכחה וביכלתה לפעול על כל בני הבית, גם הבנים והבעל³.

ונוסף על הקדימה בזמן, גם (ובעיקר) קדימה בתוכן ובמעלה: במתן-תורה – שהנשים לא רצו ליתן ולא נתנו זהבם לעשיית העגל⁴ (שלא השתתפו בחטא העגל שהוא ההיפך דמ"ת), ובנדבת המשכנו – כמ"ש⁵, „וכל הנשים גוי טוו את העזים“, „היא היתה אומנות יתירה שמעל גבי העזים טווין אותן“⁶.

ועוד ועתה הוא העיקר⁷ – שייכותן המיוחדת להגאולה:

(8) ויקהל לה, כב.

(9) רמב"ן עה"פ.

(10) פדרר"א פמ"ה. ועוד.

(11) נוסף לכך שהוהב שלא רצו ליתן לעשיית העגל – נתנוהו ובשמתה לעשיית המשכן (שבוה מודגש יותר סירובן ליתן לעשיית העגל).

(12) שם, כו.

(13) פרש"י שם „למען יהי בטווי זהר נוסף כי בהרבה מן הפשוטים ימעט קצת מטוב איכותם כאשר יעקרו ממקום גדולם“ (ספורנו עה"פ), וכן המעלה ד, טהרה גמורה (ע"י) שיהי הטווי בעל חי דלא שייך טומאה כלל מחיים“ (חדא"ג מהרש"א לשבת צח, ב). ועו"ל, שעי"ז היתה נדבת המשכן ממין החי, כמעלת קרבן ממין החי לגבי קרבן ממין הצומח (ראה לקו"ש חט"ו ע' 452).

(14) שהרי הטעם דקדימתן במ"ת ובנדבת המשכן שייך גם בכל הדורות שלפנ"ז.

(* ויתירה מזה – שבקרבן כפשוטו בטלה חיותו קודם ההקרבה ע"ג המזבח, משא"כ בנדוד, שהקרבן הוא בהבאת הנדבה, ובעת ההבאה היי חי (אלא שאח"כ גזוהו לצורך עשיית המשכן).

(* כולל גם כל אחת (ראה סד"ה ועשו לי מקדש תש"ד. תשמ"ז).

מישחות ש"פ בא (ו' שבט) וש"פ בשלח (י"ג שבט) תשנ"ב. נדפס בסה"ש תשנ"ב ח"א

התורה ולשון הקודש גם בלשון חול, כך שגם מחול נעשה קודש⁸. וזוהי הכנה לגאולה העתידה.

בגאולת מצרים הרע נשאר בתקפו, ולכן הי' על בני ישראל לברוח מהרע⁹ – „כי ברח העם“. אך הגאולה העתידה תהי' באופן אחר, שהרי על אותו הזמן נאמר¹⁰: „ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ“, הרע והטומאה יתבטלו לגמרי. ולכן בגאולה העתידה לא יהי' צורך לברוח – „כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכו“¹¹, אלא „וראו כל בשר יחדיו“¹², שגם הבשר הגשמי שלמטה יראה אלקות במוחש.

ולכן דוקא בתרגום מרומזים השמות של רשב"י, האריו"ל והבעל שם טוב, כיון שתורתם צריכה להיות באופן של „יפוצו מעיינותיך חוצה“ (לא לברוח מהתוץ, אלא אדרבה, להפיץ שם את המעיינות דפנימיות התורה), כפי שהתרגום ממשיך את לשון הקודש והתורה בחול ובחוצה, שעי"ז תבוא הגאולה העתידה.

ג. כתב לי יהודי במכתב, שבתביבת „בריש“ מרומז גם הרבי בעל ההילולא: ר' – רבי, י' – יוסף יצחק, ב' – בן, ש' – שלום (דובער) וגם שטערנא שרה (אמו של הרבי).

הגם שבדרך כלל אין זו דרך לעשות

(9) ראה לקו"ש ח"ג פ' וארא. תורה אור משפטים ד"ה ויראו גוי לבנת הספיר.

(10) תניא פל"א.

(11) זכרי' יג, ב.

(12) ישעי' נב, יב. וראה המשך וככה – תרל"ז בסופו.

(13) שם מ, ה.

באופן עצמאי ר"ת ורמזים, אבל בנוגע לענינים שהם ברורים ונכונים מצד עצמם, יש מקום לומר עליהם גם רמז. – כל הנהגה ודרך בעולם, מה טוב למצוא דוגמתם (על כל פנים דוגמא רחוקה) בעניני תורה. ויש לומר בענינינו: על דרך מה שהרמב"ם אומר בהקדמתו לפירוש המשניות, בנוגע לאתרוג, הדס וכו', שהגמרא דורשת אותם מהפסוק, שאין פירוש הדבר שללא הדרשות לא היינו יודעים מהי הכוונה ב„פרי עץ הדר וכו״, אלא שבני ישראל בכל הדורות ידעו בקבלה ממש רבינו דור אחר דור מה הם הדי' מינים, ורק מאחר שהכל מרומז בתורה, חיפשו חכמים ומצאו על כך רמז גם בפסוקי התורה.

ד. כנזכר לעיל, התחלת התגלות החסידות לכל, ללא כל הגבלות, היתה מהבעל שם טוב. וכידוע, שהבעש"ט הלך מעיר לעיר ומכפר לכפר, וחזר ענינים מתורת החסידות גם לאנשים פשוטים ביותר. אלא שבכדי שהאנשים הפשוטים יוכלו להבין, הוריד הבעל שם טוב את עניני תורת החסידות לפי ערכם, בסיפורים, פתגמי תורה קצרים והדומה, שהכילו רזין ורזין דרזין.

הנהגתו של המגיד ממעזריטש – תלמידו וממלא מקומו של הבעל שם טוב – היתה, לדבר חסידות בגלוי (בלי להלביש זאת בלבושים של סיפורים וכדומה), אך הי' זה רק בפני תלמידיו, וגדולי תורה, ולא לכלל ישראל.

הנהגתו של אדמו"ר הזקן – תלמידו וממלא מקומו של המגיד – והרביים ממלאי מקומו, היתה להלביש את עניני החסידות בשכל, כך שגם השכל האנושי

יוכל לתפוס את תורת החסידות. וזהו חידושה של חסידות חב"ד, לגלות חסידות לכל יהודי, ולא רק ליחידי סגולה, השייכים לכך מצד גודל נשמתם או מצד עבודתם. ובפרט לאחר הגאולה די"ט כסלו¹⁴. ועי"ז במשך הזמן גדל והתרחב חוג הלומדים את מעינות תורת החסידות, וגדול לימוד שמביא לידי מעשה, הנהגה חסידותית.

אעפ"כ, תורת החסידות לא היתה בהישג ידו של כל אחד, כיון שרק בעלי שכל יכלו להבין את תורת החסידות. דרכי החסידות היו עבור כולם, גם עבור אנשים פשוטים, אבל את תורת החסידות יכלו להבין רק בעלי שכל. גם בנוגע לפרסום החסידות הי' חילוק בין חסידים ואינם חסידים. חוג החסידים אמנם הלך וגדל, אבל בסופו של דבר נשארו שני חוגים: חסידים ואינם חסידים.

הנהגתו של הרבי בעל ההילולא היתה, לומר חסידות לכולם, ללא כל הגבלות. בכל מקום אליו הגיע הרבי דיבר חסידות, מבלי להתחשב אם זהו מקום חסידי או לא. יתירה מזו: הרבי השקיע מאמצים מיוחדים, שגם אלה שחסר להם עדיין בקיום המצות, ילמדו את תורת החסידות. הוא הוריד את החסידות ונתן גם לחסרים בידיעה להבינה. ועד שעבור אלה שאינם מבינים לשון הקודש ואפילו לא אידיש, ציוה הרבי לתרגם חסידות בשפת המדינה.

ויש לומר בדרך אפשר, שבוזה שוה

¹⁴ ראה שיחת י"ט כסלו תרס"ח (תורת שלום ע' 112 ואילך).

עד לאנגלית וצרפתית וכו'. אם כן ברור הדבר, שהרבי הי' זה שעשה את ההכנה האחרונה - האחרונה ממש, לגאולה - הגאולה האמיתית, שכפי שהרמב"ם פוסק באופן ברור כיצד היא תתחיל וכל הסדר בו תבוא הגאולה¹⁶:

(ההתחלה תהי') יעמוד מלך מבית דוד, הוגה בתורה ועוסק במצות - כדוד אביו - כפי תורה שבכתב ו(תורה) וכפי שהנביא אומר, שהגאולה העכשווית תהי' כימי צאתך מארץ מצרים - באופן של - אראנו נפלאותי, גאולה ביד רמה ובריש גלי, ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

¹⁶ רמב"ם הלי' מלכים פ"א ה"ד. וראה מכתב כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע (בקובץ מכתבים ח"א מכתב ט).

¹⁷ מיכה ז, טו. וראה ג"כ חז"ב קפט, ב. רמ, רע"א.

הנהגת הרבי להנהגת הבעש"ט: שניהם אמרו את תורת החסידות באופן שהתאים לכולם, גם לאנשים פשוטים, ושניהם הפיצו את החסידות בכל החוגים - ללא הגבלות. הרביים האחרים קירבו לכל אחד, גם לאנשים פשוטים, את ההליכה והתיים בדרכי החסידות. ואילו הבעש"ט והרבי, נתנו לא רק את דרכי החסידות אלא גם את תורת החסידות לכל יהודי.

ה. הבעש"ט, כנ"ל, הוריד והלביש את החסידות בסיפורים, או בפתגמי תורה קצרים וכדומה, וסיפרם לאנשים פשוטים. הגם שבפתגמים ואפילו בסיפורים היו רזין דרזין, אך האנשים הפשוטים הבחינו בגלוי רק בסיפור, או בפתגם קצר, ולא בפנימיות, בסודות שבפתגם או בסיפור.

אבל הרבי, גילה את תורת החסידות באופן כזה שכולם יוכלו להבינה בעצמה. הוא אכן הוריד זאת בענינים קלים ובאותיות פשוטות, אולם השומעים קלטו שמדובר בחסידות, ועל כל פנים אפס קצהו מהרזין יכלו גם הם להבין.

זאת אומרת, שגישה זו בהפצת תורת החסידות באופן הנדרש כהכנה הכי קרובה וסמוכה ממש לביאת המשיח - שהרי משיח יבוא בגלוי ולכל ישראל, שלכן גם על ההכנה לכך, הפצת תורת החסידות, להיות לכל ישראל ובאופן גלוי - גישה זו נקט הרבי.

הרבי הי' זה שלקח את האבן הטובה שבכתר המלך, בה תלוי' כל חשיבותו של הכתר, וכמשל הידוע¹⁵, והוריד זאת

¹⁵ ראה התמים חוברת ב ע' מט.